

Møte torsdag den 12. februar kl. 10

President: J ø r g e n K o s m o

D a g s o r d e n (nr. 50):

1. Interpellasjon fra representanten Karita Bekkemellem Orheim til utdannings- og forskningsministeren:

«Det er behov for en ekstraordinær satsing på likestilling i norsk forskning. Det er fortsatt kun 13 pst. kvinnelige professorer, mens det nesten er like mange kvinner som menn som er amanuensis eller universitets- eller høyskolelektor. Dette gjenspeiles da ikke på ledernivå. I 2001 ble det utnevnt ett hundre professorater, der 71 gikk til menn. Samtidig tyder det på at det er en økt bruk av ikke å utlyse professor II-stillinger, dvs. kallelse, og at flesteparten av disse stillingene går til menn. De statlige høyskolene har den skjevste kjønnsfordelingen både blant studenter og vitenskapelig ansatte. Det er alvorlig at det er et så stort misforhold mellom kjønnene i blant annet professoratstillingene.

Hva har statsråden tenkt til å gjøre for å rette opp dette misforholdet?»
2. Interpellasjon fra representanten Lena Jensen til utdannings- og forskningsministeren:

«Plassmangel og dårlig tilrettelagte utearealer er et problem i mange skolegårder. Dette får store konsekvenser for elevenes mulighet til å være fysisk aktive og for det sosiale miljøet på skolen. Våren 2002 trådte endringer i loven om elevenes skolemiljø i kraft, der det fastslås at alle elever har rett til et godt fysisk og psykososialt miljø. Mens dette har ført til strengere krav til utformingen av skolenes inneareal, er utearealene fortsatt et forsømt område. Ved en rekke skoler har elevene små muligheter til å utfolde seg i friminuttene, og dette medfører bl.a. passivitet, misnøye og mobbing. Regjeringen har vedtatt et manifest mot mobbing og foreslått en times fysisk aktivitet for elevene hver dag, men likevel satset lite på planlegging og gjennomføring av helhetlige tiltak i skolegården.

Hvilke planer har statsråden for å forbedre skolegårdenes arealer, utstyr og muligheter, og hvilke tiltak vil hun iverksette?»
3. Innstilling fra næringskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Kristin Halvorsen, Karin Andersen, Olav Gunnar Ballo og Sigbjørn Molvik om å gi kommuner anledning til å inngå kontrakter med frivillige organisasjoner, som Røde Kors og Frelsesarmeen, om helse- og sosialtjenester uten anbudsutsettelse (Innst. S. nr. 116 (2003-2004), jf. Dokument nr. 8:11 (2003-2004))
4. Innstilling fra næringskomiteen om gjennomføring av råfiskloven og fiskeeksportloven i 2001 og 2002 (Innst. S. nr. 120 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 17 (2003-2004))
5. Innstilling fra næringskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Bendiks H. Arnesen, Aud

- Gaundal, Oddbjørg Ausdal Starrfelt, Asmund Kristoffersen, Gunn Olsen og Reidar Sandal om en helhetlig kystpolitikk og kystsamfunnenes utfordringer (Innst. S. nr. 119 (2003-2004), jf. Dokument nr. 8:131 (2002-2003))
6. Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 115/2003 av 26. september 2003 om innlemming i EØS-avtala av direktivet om forsikringsmekling (Innst. S. nr. 112 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 35 (2003-2004))
  7. Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en overenskomst mellom Norge og Folkerepublikken Kinas spesielle administrasjonsområde Hong Kong til unngåelse av dobbeltbeskatning med hensyn til skatter av inntekt og formue fra skipsfart, undertegnet i Hong Kong den 16. oktober 2003 (Innst. S. nr. 105 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 37 (2003-2004))
  8. Referat

Minnetale over tidligere stortingsrepresentant Helge Seip

Presidenten: Ærede medrepresentanter!

Tidligere stortingsrepresentant Helge Seip er død, 84 år gammel.

Helge Seip var stortingsrepresentant for Oslo og Venstre fra 1954 til 1961, og i to perioder fra 1965 til 1973. Han ble kommunalminister i regjeringen Borten i oktober 1965 og var statsråd til august 1970. Da kom han tilbake på Stortinget, og etter splittelsen av Venstre i 1972 representerte han Det Nye Folkepartiet. I sine to første perioder på Stortinget var Helge Seip sekretær i kommunalkomiteen. Den siste perioden var han leder av utenriks- og konstitusjonskomiteen og medlem av Nordisk Råd. Han var Venstres partileder fra 1970 til 1972, og ble den første partilederen i Det Liberale Folkepartiet.

Helge Seip startet sin politiske karriere i ung alder, og allerede i 1945 tok han plass i Oslo bystyre. Etter at han flyttet til Høvik, satt han i Bærum kommunestyre i hele 35 år, hvorav flere perioder som medlem av formannskapet og som varaordfører. Hans politiske prosjekt var å gjøre hverdagen og framtiden bedre for enkeltmennesket, og han hadde et sterkt engasjement for de svakest stilte i samfunnet. Som kommunalminister fikk han anledning til å nå sitt hovedmål; han realiserte boligreisningsprosjektet – med 40 000 nye boliger i året. I hele sitt politiske liv engasjerte han seg også sterkt i det nordiske samarbeidet. Som medlem av Nordisk Kulturkomisjon tok han i sin tid initiativet til innstiftelsen av Nordisk Råds litteraturpris. Helt til det siste var han en flittig bidragsyter til Nordisk Tidsskrift. Han leverte sin siste artikkel like før jul i fjor.

Helge Seip var utdannet både som jurist og økonom. I sitt yrkesliv valgte han yrkeskarrierer som stod hans politiske engasjement nær, både som avismann – som redaktør i Dagbladet og Norges Handels- og Sjøfartstidende – som presidiesekretær i Nordisk Råd og ikke minst som

Datatilsynets første direktør. Han hadde stor arbeidskapasitet både i politikken og i yrkeslivet.

Ved Helge Seips bortgang har vi mistet en av våre mest framtrepende politikere og samfunnsdebattanter, en mann med en usedvanlig begavelse, en bemerkelsesverdig karriere og et utrettelig engasjement. Han var en utålmodig og handlekraftig politiker som har satt varige spor i vårt samfunn som stortingsrepresentant, statsråd, redaktør og debattant – som forkjemper for personvernet og individets rettigheter og for utvikling av nordisk og europeisk samarbeid. «Samfunnsbyggeren», «samfunnsmennesket» og «et navn i tiden» er noen av overskriftene på avisartikler om ham de senere år, og få menn har som ham evnet å leve opp til slike karakteristikk. Helge Seip har vært et navn i tiden de siste 50 år – helt siden han første gang ble innvalgt på Stortinget og senere gjennom aktiv deltakelse i samfunnslivet fra ulike posisjoner. Det er en bemerkelsesverdig prestasjon.

Den offentlige debatt har mistet en klar og engasjert røst – en stemme som kombinerte et humanistisk menneskesyn med et sosialt sinnelag, og som alltid forsvarte individets naturgitte og demokratiske rettigheter. Han var prinsippfast og våget å ta konsekvensen av sin overbevisning – også når det kostet – politisk og menneskelig. Så ble han da også møtt med stor respekt og beundring både fra dem som arbeidet sammen med ham, fra politiske med- og motspillere og fra dem som først og fremst kjente ham gjennom media.

Hans skarpe talent for analyse og statistikk var kanskje det som i første rekke skulle gjøre ham kjent for flere generasjoner av nordmenn. Helge Seip var uovertruffen som valgkommentator, og folk visste å verdsette hans klare analyser ved kommune- og stortingsvalg gjennom en årrekke. Han var liksom vår mann der i NRKs studio – et stødig, menneskelig korrektiv til teknologien. Teknologi var for øvrig et av hans mange interessefelt og et område han bidro til å sette på den politiske dagsordenen, ikke minst ved sitt nybrottsarbeid med personvernlovgivningen og senere som direktør for Datatilsynet.

Forholdet mellom individ og samfunn opptok ham, og han poengterte gjerne både de forpliktelser enkeltmennesket har overfor fellesskapet, og den forpliktelse fellesskapet har til å se – og ta vare på – enkeltmennesket. En pålitelig og forståelsesfull framferd var en rettesnor for Helge Seip i alle mellommenneskelige forhold. Han sa en gang at dagens høyteknologiske samfunn mer enn noe annet trenger mennesker med faste moralske normer og sikker dømmekraft. Gjennom et langt og innholdsrikt liv var han selv et eksempel på nettopp et slikt menneske.

Helge Seip vil bli dypt savnet – ikke bare av nære venner og familien, som vi vet betydde så mye for ham, men av alle som deltar i og følger med i den politiske debatten i vårt land. Samtidig er vi takknemlige for at vi fikk mulighet til å nyte godt av hans ressurser og innsikt til beste for samfunnet så lenge.

Vi minnes Helge Seip i dyp respekt og takknemlighet og lyser fred over hans minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Fra representanten Åslaug Haga foreligger søknad om velferdspermisjon i tiden fra og med 23. februar til og med 28. februar.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Dagfinn Sundsbø, innkalles for å møte i tiden fra og med 24. februar til og med 27. februar.
3. Dagfinn Sundsbø innvelges i Lagtinget for den tid han møter for representanten Åslaug Haga.

Presidenten: Presidenten vil innledningsvis gjøre oppmerksom på at med det debattopplegget som foreligger for sakene på dagens kart, må man høyst sannsynlig regne med at vi må bruke noe tid utover kl. 15 i dag. – Dette for representantenes planlegging av dagsaktuelle gjøremål.

S a k n r . 1

Interpellasjon fra representanten Karita Bekkemellem Orheim til utdannings- og forskningsministeren:

«Det er behov for en ekstraordinær satsing på likestilling i norsk forskning. Det er fortsatt kun 13 pst. kvinnelige professorer, mens det nesten er like mange kvinner som menn som er amanuensis eller universitets- eller høyskolelektor. Dette gjenspeiles da ikke på ledernivå. I 2001 ble det utnevnt ett hundre professorater, der 71 gikk til menn. Samtidig tyder det på at det er en økt bruk av ikke å utlyse professor II-stillinger, dvs. kallelse, og at flesteparten av disse stillingene går til menn. De statlige høyskolene har den skjevste kjønnsfordelingen både blant studenter og vitenskapelige ansatte. Det er alvorlig at det er et så stort misforhold mellom kjønnene i blant annet professoratstillingene.

Hva har statsråden tenkt til å gjøre for å rette opp dette misforholdet?»

Karita Bekkemellem Orheim (A): Dagens debatt om likestilling i høyere utdanning handler i realiteten om kvaliteten på norsk forskning. Når forskning diskuteres, handler det ofte om OECD-mål og penger. Fokus på likestilling drukner. Norge er et lite land som må ta i bruk alle ressurser, ikke bare den ene halvdel av befolkningen vår. Målet må være en mangfoldig forskning og å få til den aller beste forskningen. I tillegg handler mangelen på likestilling om at kvinner bør ha reelt lik mulighet til å delta. Hva betyr denne mangelen på likestilling? Det betyr rett og slett at norsk forskning går glipp av intellektuelle ressurser, og dette har ikke Norge råd til. Det handler om å gi begge kjønn reelt like muligheter til å delta.

Dette har også et viktig demokratisk element i seg: Et bredt sammensatt forskersamfunn er den beste garantien for at vitenskapen ikke presenterer særinteresser som allmenninteresser. Det brukes mye penger på forskning, og

én av forskningens roller er nettopp å være premisslevedør for samfunnsdebatten. Derfor er det paradoksalt at likestillingen går i motsatt retning der enn andre steder i samfunnet, siden man der skulle ha de beste forutsetningene for å ivareta og ha en selvsagt forståelse for nødvendigheten av likestilling. Det å være professor gir en solid plattform i forskningsverdenen og i samfunnet. Et mindretall av kvinner betyr at kvinner har mindre innflytelse enn menn.

I dag utgjør kvinnene ca. 42 pst. av dem som begynner med doktorgrad, og om lag 33 pst. av de ferdige doktorandene. Tre av fem studenter ved våre universiteter og høyskoler er kvinner. Men fortsatt er det bare ca. 13 pst. av alle professorene som er kvinner. Samtidig ligger andelen kvinnelige doktorgradskandidater i Norge under gjennomsnittet i OECD-landene, som er på 38 pst.

Utredningen «Kvinner i forskning – fra kvotering til integrering» fra 2002 konstaterer også at det er langt fram til målet om likestilling mellom menn og kvinner i akademien. Videre påpekes det at det til tross for høy andel kvinner på amanuensisnivå og tiltak som har blitt satt i verk på institusjonene, har vært lite merkbare endringer på toppnivå. Utredningen antyder også at mulige seleksjonsmekanismer kan ha betydning for den skjeve representasjonen av kvinner i forskningssystemet. Man peker spesielt på at det er størst frafall av kvinner i studietiden i doktorgradsperioden, og at dette også gjelder på postdoktorernivå. Om professornivå framheves det at professorstillinger har en gjennomgående lav andel kvinner, og at det er generelt større bruk av kallelse i slike stillinger.

Her er vi inne på noe av kjernen i interpellasjonen: Det tyder på at det er en økt bruk av kallelser, dvs. at stillinger skreddersys og ikke utlyses, og at flesteparten av disse professor II-stillingene går til menn. Det blir ytterligere mer oppsiktsvekkende når det viser seg at kallelse i mindre grad skjer innenfor områder hvor det finnes kompetente kvinner. Konsekvensene av dette er at kvinner stiller seg i de lengste køene, og at mange stillinger blir øremerket menn. Jeg tviler på at dette skjer ut fra et bevisst ønske om å holde kvinner ute, men det blir fort resultatet.

Hva gjør vi så med disse utfordringene? Noen vil hevde at dette skyldes at det ikke er noen kvinner å velge mellom, fordi kallelse ofte skjer i mannsdominerte fag, og at det med tidens hjelp vil bedre seg når rekruttering av kvinner blir bedre i faget. Dette mener jeg er en soveputeargumentasjon. Kvinner har vært i høyere utdanning og forskning lenge, og vi har ikke tid til å vente på den såkalte naturlige utvikling. Samtidig er ikke bruken av kallelser i seg selv et incitament for å få flere kvinner inn i et fag. Det er med andre ord ikke særlig rekrutterende. Kallelse blir dermed en diskriminerende mekanisme.

Likestillingsombudet konkluderte før jul med at kallelse er i strid med likestillingsloven, og har anbefalt utdanningsinstitusjonen snarest å slutte med denne ordningen. Dette gjelder for øvrig ikke bare denne institusjonen. Tilbakemeldingene fra utdanningsinstitusjonen har vært – om jeg får si det – noe lunken: De ser ikke for seg at ordningen vil bli avvirket. I tillegg har vi kunnet lese

om en sak der en kvinne meldte en utdanningsinstitusjon til Sivilombudsmannen for brudd på regelverket for vitenskapelige ansettelser. Kvinnen fikk medhold i sin klage.

I dag er det slik at utdanningsinstitusjonene må rapportere om likestillingssituasjonen. Likestillingsloven innehar en styrket aktivitetsplikt og en redegjøringsplikt. Likestillingsrådgivere ved universitetene har påpekt manglende innsyn i antall kvinnelige søkere og tilsatte i tilsetningsrunder. Institusjonene har også mulighet til å ta i bruk kvotering. Det sistnevnte blir i liten grad brukt. Med kallelseproblematikken som bakgrunnsteppe, og reaksjonene fra de berørte universitetene, mener jeg det snarest er behov for å sette i verk konkrete tiltak fra Regjeringens side, for at vi skal kunne klare å få en jevnere balanse mellom kvinner og menn i akademien. Institusjonene må selvfølgelig være med på et slikt krafttak.

Offentlige myndigheter skal arbeide aktivt, målrettet og planmessig for likestilling mellom kjønnene på alle samfunnsområder. Jeg håper statsråden klart og tydelig vil vise at dette området prioriteres. At det er behov for dette, viser også utredningen «Kvinner i forskning – fra kvotering til integrering» fra år 2000. Her pekes det på at til tross for høy andel kvinner på amanuensisnivå, som lå på 42 pst., og tiltak som har blitt satt i verk ved institusjonene, har det vært lite endringer på toppnivå.

Forskningsrådet anbefaler at likestilling innarbeides som et integrert element i basisbevilgningen. De anbefaler også øremerking av vitenskapelige stillinger for kvinner. Utdanningsinstitusjonene har tidligere i liten grad benyttet seg av dette. Andre anbefalinger er kvalifiseringsstipend, forskerskoler og mentorprosjekter. I tillegg er dette selvfølgelig et spørsmål om tid. Om et par år vil svært mange av de vitenskapelige ansatte pensjoneres. Med andre ord vil vi i den kommende tiårsperioden stå overfor et generasjonsskifte blant førsteamanuenser og professorer på universitetene. I og med at kvinneandelen er høyere i det faste forskerpersonalet blant de yngre ansatte enn blant de eldre, påpeker den tidligere nevnte utredningen at dette er et rekrutteringspotensial. Stoltenberg-regjeringens øremerkede kvinneprofessorat var et svært populært tiltak. Mer enn 60 fagmiljøer søkte. Kun en femtedel fikk tildelt øremerket stilling. Med andre ord: Det viser at det finnes mange kvalifiserte kvinner. Nå har som kjent ESA-domstolen satt en foreløpig stopper for dette, men jeg er glad for at statsråden har lovt å følge opp dommen og anke.

Jeg er sterkt overbevist om at det ikke er mangel på kompetente kvinner til å fylle disse stillingene. Det er tydelig at det ikke vil rette seg opp av seg selv. Dessverre ser vi også at institusjonene mangler det nødvendige grepet for å klare å få fram likestilling på sine arbeidsplasser. Her må de få drahjelp og oppmerksomhet av statsråden. Min anbefaling til statsråden er at det avgjørende er å finne ut hva som er proppene i institusjonenes systemer for rekruttering. Et annet spørsmål er om en skal satse på gulrot istedenfor pisk. Med økte økonomiske incitamenter kan vi kanskje også nå målet vårt. Et tiltak er å se nærmere på tilsetningskomiteer ved vitenskapelige stil-

linger, for å undersøke om de virker diskriminerende i forhold til kjønn.

En av proppene i akademia er kanskje kulturen? – jeg stiller spørsmålet. En svensk analyse av søkere og tilde-ling av forskningsressurser i et forskningsråd viste at det spesielt var to faktorer som gjorde seg gjeldende: Person-
lig kjennskap til ett eller flere av rådsmedlemmene og det å være mann økte muligheten for nettopp å kunne få be-
vilgninger. Videre var en av konklusjonene i undersøkelsen at kvinner måtte være to og en halv ganger bedre kvalifisert enn deres mannlige kolleger for å motta forsk-
ningsbevilgninger. Det handlet i realiteten om å identi-
fisere mekanismer og finne effektive virkemidler for det-
te.

Jeg håper den runden vi i dag får mellom partiene på Stortinget, kan gi Regjeringen konstruktive innspill, slik at vi kan klare å komme i mål med en målsetting som jeg håper alle partiene stiller seg bak.

Statsråd Kristin Clemet: Jeg er enig med represen-
tanten Bekkemellem Orheim i at det er uheldig med den skjeve kjønnsfordelingen blant faglig tilsatte i høyere ut-
danning. Jo høyere man kommer i stillingshierarkiet, jo lavere er kvinneandelen. Det er liten trøst i at tilsvarende mønster gjør seg gjeldene også i andre vestlige land og delvis er verre, og der blir det omtalt som «The leaky pipeline», den lekkte rørledning.

Fra norsk side har vi nå iverksatt et nytt tiltak ved at vi i januar – nå nettopp – etablerte en egen komite som skal arbeide for integrering av likestillingstiltak ved universi-
teter og høyskoler. Mandatet for komiteen er bl.a. å støtte opp om og gi anbefalinger om tiltak som kan bidra til at likestillingsarbeidet blir en integrert del av virksomheten. Jeg kommer nærmere tiltak til dette.

Mangelen på kvinner i topposisjoner i høyre utdan-
ning og forskning kan delvis forklares med at kvinnes inntog ved de høyere utdanningsinstitusjoner er av rela-
tivt ny dato, og at det tar lang tid å kvalifisere seg for en toppstilling. Men ferske tall tyder på at vi er på rett vei, tross alt. I 1970 var det 84 kvinner med doktorgrad i Nor-
ge. I 2002 var antallet steget til 3 300. Mens 31 pst. av dem som avla doktorgrad i 1995, var kvinner, var ande-
len i 2002 steget til 40 pst. I 2001 var det registrert 13,3 pst. kvinnelige professorer i ordinære stillinger. Foreløpige tall for 2003 viser 16,3 pst. kvinner tilsatt i professorstillinger. Dette er altså en merkbar fremgang.

En evaluering av ordningen med personlig opprykk til professor etter kompetanse viser at det i treårsperioden 1999–2001 har vært en økning i tallet på kvinner som får opprykk til professor. Hele 79 pst. av nye kvinnelige pro-
fessorer i denne perioden er blitt professorer ved opp-
rykk. Det tilsvarende tallet for menn er 67 pst. Opprykks-
ordningen er blitt det viktigste virkemidlet til å øke tallet på kvinnelige professorer.

Lov om universiteter og høyskoler har flere bestem-
melser for å fremme likestilling, men vi ble fratatt et ef-
fektivt virkemiddel da EFTA-domstolen 24. januar 2003 slo fast at den lovhjemlede adgangen til å øremerke vi-
tenskapelige stillinger for kvinner er i strid med EØS-av-

talen og likebehandlingsdirektivet. Den anken Bekke-
mellem Orheim viste til, har ikke ført frem.

Universiteter og høyskoler er nå derfor oppfordret til å bruke de virkemidler de har, og videreutvikle disse og andre for å nå målet. Jeg vil kort skissere hva slags tiltak dette kan være.

For det første: Universiteter og høyskoler er pålagt å utarbeide handlingsplaner for likestilling. Det skal settes måltall for kvinneandelen innenfor de ulike stillingskate-
goriene og utarbeides strategier og tiltak for å nå disse målene. Mange av institusjonene arbeider nå godt og målrettet med likestilling. Departementet følger utviklin-
gen nøye gjennom de årlige rapporter i forbindelse med budsjettet og i etatsstyringsmøter og styringsdialoger.

For det andre: Institusjonene har også ansvar for kom-
petanseutvikling av ansatte. Departementet har oppford-
ret institusjonene til å gi kvinner arbeidsvilkår som gir reell mulighet for å kvalifisere seg for opprykk eller til-
setting i høyere stilling. Å gi undervisningsfri blir pekt på som en mulighet.

For det tredje: Departementet har i brev av 10. juni 2003 om retningslinjer for tilsettinger i stilling som sti-
pendiat ved universiteter og høyskoler tydeliggjort regel-
verket slik at det fremgår at doktorgradsstipendiater har rett til forlenget åremålstilsetting ved svangerskapsper-
misjoner.

For det fjerde: Departementet har oppfordret institu-
sjonene til å ha mentorordninger for kvinner i vitenska-
pelige stillinger. Alle de fire universitetene har slike ord-
ninger nå.

For det femte: Som jeg sa innledningsvis, opprettet departementet i januar i år en komite for integrering av likestillingstiltak ved universiteter og høyskoler. Komiteen skal støtte opp om og gi anbefalinger om tiltak som kan bidra til at likestillingsarbeidet blir en integrert del av virksomheten. Komiteen skal også bidra til generell bevisstgjøring omkring problemstillinger knyttet til den skjeve kjønnsbalansen i akademia. Komiteen skal kunne gi økonomisk støtte og selv initiere tiltak og vurdere ef-
fekten av disse.

Representanten Bekkemellem Orheim viste spesielt til den skjeve kjønnsbalansen ved de statlige høyskolene. Den har først og fremst sammenheng med hvilke studie-
programmer institusjonene tilbyr, og tradisjonell rekrut-
tering til disse. Ferske tall viser imidlertid at utviklingen også her er positiv. I 2001 var 43 pst. at stipendiatene, 23 pst. av førsteamanuensene og 9 pst. av professorene kvinner. I 2002 hadde disse tallene økt til henholdsvis 45 pst. for stipendiatene, om lag 26 pst. for førsteamanu-
ensene og ca. 11 pst. for professorene. Det er ikke så dår-
lig på ett år!

Jeg har ikke tall som bekrefter at det er en tendens til økt bruk av kallelse til professor II-stillinger. Det vi imidlertid vet, er at flertallet av disse stillingene går til menn. Tall fra 2002 viser at fire av fem professor II-stil-
linger var knyttet til teknisk-naturvitenskapelige og me-
disinske fakulteter. Disse stillingene kan tilføre annen toppkompetanse enn hovedstillinger. Det kan være be-
hov for å knytte til seg kandidater med en spesiell institu-

sjon som miljøtilknytning, og som styrker kontakten med arbeidslivet. I slike tilfeller der kompetansen er knyttet til en annen hovedstilling, kan rekrutteringsgrunnlaget blant kvinner være lite eller i noen tilfeller helt fraværende.

Det har vært tradisjon ved universitetene for at kallelse i ordinære stillinger benyttes sjelden og bare i helt spesielle tilfeller. Jeg mener at det vil være å begynne i feil ende dersom en avviklet adgangen til kallelse. I stedet må det arbeides målrettet med problemets kjerne, dvs. at rekrutteringsgrunnlaget blant kvinner på flere fagfelt i dag er for snevert. Men universiteter og høyskoler bør også tenke nytt i forhold til bruk av bistillinger. Det er i økende grad mulig å finne kvinnelige spesialister i forskningsinstitusjoner, i næringsliv og i forvaltning.

Med kvinneflertall i de fleste studier, betydelig flere stipendiatstillinger enn før og en kvinneandel blant disse på 43 pst., forventer jeg nå en ytterligere økning i antall kvinner som avlegger doktorgrad. En bevisst bruk fra institusjonenes side av postdoktorordningen vil være et viktig virkemiddel for at flere kvinner får professorkompetanse. Jeg er overbevist om at dette i sum også vil føre til at vi får flere kvinner som førsteamanuenser og professorer.

Parallelt med dette må det skje en bevisst kompetanseheving blant de kvinner som allerede er tilsatt ved universiteter og høyskoler. Adgangen til opprykk til professor har vist seg å gi gode resultater for kvinnene.

Norsk institutt for studier av forskning og utdanning skal utføre en utredning om hvilke faktorer som influerer på kvinners mobilitet inn i, innenfor og ut av utdannings- og forskningssystemet. Utredningen vil bli fremlagt tidlig på høsten 2004. Jeg håper den kan bidra med ny kunnskap og forståelse for kvinners situasjon i forskningen.

Helt til slutt: Hvorvidt disse resultatene vi diskuterer i dag, er dårlige, og hvor stort problemet er, synes jeg også bør vurderes i lys av noe annet som ikke så mange synes like engasjert i. Det er en problemstilling som det også er viktig å løfte frem i likestillingsdebatten, og som sannsynligvis har sammenheng med det vi diskuterer i dag, og det er den lave andelen menn tilsatt i skoleverket. Under en tredjedel av det totale antallet lærere tilsatt i grunnskolen er menn, og trenden er negativ. Dersom vi ikke greier å snu utviklingen, vil skolen om få år være en totalt kvinneorientert arbeidsplass, og barnehagen vil være det før skolen. Dette vil forplante seg opp i videregående opplæring.

Arbeidet med likestilling må starte allerede i grunnopplæringen. En skole hvor lærerne bare er representert ved det ene kjønn, vil sende ut uheldige signaler til elevene. Både kvinnelige og mannlige rollemodeller er viktige for at jenter og gutter kan sosialiseres til et fleksibelt og balansert kjønnsrollemønster, som til slutt også kan vise seg blant professorer i høyere utdanning.

Karita Bekkemellem Orheim (A): Jeg vil takke statsråden for hennes svar.

Jeg tror vi begge to er helt enige om hovedmålsettingen. Jeg er også enig i det Regjeringen har gjort ved å

sette ned en komite som skal integrere likestillingstiltak i alle virksomhetene. Jeg tror det vil komme til å føre fram. Det er imidlertid også viktig at vi har et politisk ansvar overfor disse institusjonene, slik at denne komiteen ikke blir en politisk sovepute for oss, men at vi følger tett opp. Jeg er også veldig glad for det statsråden sier i forhold til den lave andelen menn tilsatt i skoleverket. Jeg deler fullt ut statsrådets analyse av konsekvensene av det. Dette handler om at vi er nødt til å komme med tiltak på mange ulike sektorer, slik at vi har muligheten til å få opp kvinneandelen i absolutt alle miljøer. Vi vet at Regjeringen har vært opptatt av likestilling i de private styrerommene, og det er helt klart at forskningen vår også er en viktig del av den totale verdiskapingen. Når vi ser at kvinner i dag tar høyere utdanning, er det viktig at vi bruker denne kompetansen på absolutt alle samfunnsområder.

Vi får se hva komiteen klarer å levere. Jeg håper i hvert fall at Regjeringen følger offensivt opp. Fra Arbeiderpartiets side er vi villige til å bruke ulike typer virkemiddel og tiltak. Jeg tror som sagt at vi kan klare å få fortgang i ansettelser av kvinner hvis vi bare klarer å finne fram til de riktige tiltakene overfor disse gruppene.

Jeg tror jeg avslutter med dette, president.

Statsråd Kristin Clemet: Det var vel kanskje ikke strengt nødvendig å ta ordet her, men det er mye som tyder på at representanten og Regjeringen i og for seg er enige om behovet for å iverksette noen tiltak, og at man er noenlunde fornøyd med de tiltak som er iverksatt.

Jeg vil understreke at jeg tror det viktigste er det institusjonene selv gjør. Jeg tenkte bare jeg kunne benytte anledningen til å komme med to gode eksempler. Ved Universitetet i Bergen har 70 kandidater forsvart sin avhandling for doktorgraden i løpet av høsten 2003, og av disse utgjør kvinner 47 pst. Det er en høy kvinneandel, ca. halvparten. Og for å ta et annet eksempel, mer på virkemiddelsiden: NTNU vedtok sist høst en handlingsplan der man lover 3,6 mill. kr til likestilling. Det er faktisk en økning som kan sette selv en politiker ut av spill, for det er over 1 000 pst. på et år.

Eva M. Nielsen (A): Jeg tror nok at de fleste av oss er enige i at det er et problem at kun 13 pst. av landets professorer er kvinner, og at det i academia er et ønske om å oppnå likestilling. Det har også interpellanten og statsrådets svar vist.

Få kvinnelige professorer har konsekvenser for forskning og undervisning. De er veiledere. De er også rollemodeller for studenter og andre forskere. Dette er en viktig del av det å ta en utdanning. De har roller som mange vil identifisere seg med.

For meg handler det om å få et så godt forskermiljø som mulig når ansettelseskomiteen skal skille den beste fra de mange gode. Antall kvinnelige professorer i Norge er for meg et illustrerende eksempel på at det bør være sterkere fokusering på utvelgelsesmekanismen ved ansettelser. Vi vet at rekrutteringspotensialet blant kvinner er stort, og at det vil bli større etter hvert som årene går.

Likestillingskampen beveger seg ofte likevel i ring, spesielt når det gjelder diskusjon om mulige og virkningsfulle tiltak. Kvotering er et eksempel på det.

Kvotering er nødvendig. Jeg skulle gjerne ønske at det kunne vært andre tiltak som virket like effektivt. De siste erfaringene med bruk av kallelse viser dessverre at det fortsatt er behov for en annen form for kvotering, en eller annen form som dekker opp dette behovet. Departementet har en komite som vil se nærmere på kjønnsbalansen. Jeg er glad for det engasjementet som statsråden viser ved å følge nøye med og se til at kvoteringen og kjønnsbalansen blir bedre i academia.

Kanskje bør vi få en sterkere debatt om likestilling ved våre høyskoler og universiteter, for det er underlig at man på Stortinget skal blande seg opp i noe som man i academia kanskje anser som et indre anliggende. Men igjen: Tallenes tale er så klar at det er behov for handling og tiltak nå.

Jeg synes også at når Regjeringa foreslår kvotering på ett område, som f.eks. i næringslivet, bør det være mulig å bruke dette også på utdanningsområdet for å høyne andelen kvinnelige professorer. Det er prisverdig det initiativet som næringsministeren har tatt for å få kvinner inn i bedriftsstyrene, og for å få kvinner inn i bedriftsledelsene. Ministeren har satt dette på dagsordenen og har vært klar og tydelig i debatten. Det samme har også utdanningsministeren muligheten til. Det handler om vilje, og det handler om prioritering.

Mitt spørsmål til statsråden er om hun mener at det er nødvendig med tiltak for å øke kvinneandelen av professorer ved våre institusjoner. Har hun forslag til hvordan man skal gå fram, en framdriftsplan, en tidsplan? Vi er kanskje litt for tålmodige. Litt utålmodighet hadde kanskje vært bedre.

Søren Fredrik Voie (H): Fremragende forskning er en forutsetning for å kunne delta på den internasjonale forskningsfronten, og for å inspirere de beste kandidatene til å satse på en karriere i forskning.

Kvalitativ god forskning som holder høye internasjonale mål, er også en avgjørende forutsetning for fortsatt høy velstandsutvikling i vårt land. Uten forskere og forskningsresultater som kan frambringe nye kunnskaper og resultater i konkurranse med hvem som helst, vil vi ikke kunne utnytte våre nasjonale konkurransefortrinn, skape økt vekst, velferdsutvikling og flere arbeidsplasser. Økt kvalitet i forskningen er derfor mål nr. 1.

Ved behandlingen av rekrutteringsmeldingen sluttet et bredt flertall i Stortinget seg til Regjeringens hovedkonklusjoner om nødvendige rekrutteringstiltak for å kunne sikre de flinkeste hodene til norsk forskning, bl.a. ved bedre tilrettelegging av forskningsvilkårene og vektlegging av den enkelte institusjons ansvar for å rekruttere og beholde de gode og best kvalifiserte forskerne.

Det er riktig som interpellanten påpeker, at kvinner er underrepresentert i toppstillingene innenfor høyere utdanning og forskning, mens situasjonen er til dels motsatt for lavere vitenskapelige stillinger. Her er tendensen helt klar: Kvinneandelen blant doktorgradsstipendiater er

større enn blant vitenskapelig personale, og kvinneandelen blant kandidater med høyere grad er større enn blant doktorgradsstipendiater.

Jeg har stor tro på at sektoren selv er seg meget bevisst behovet for en bedre kjønsmessig balanse når det gjelder toppstillinger. Det er heller ingen tvil om at det er institusjonen selv som har hovedansvaret for å føre en personalpolitikk som sikrer at institusjonene oppfyller egne mål og strategier, også når det gjelder kjønsmessig balanse. Selv om utviklingen på dette området går sakte enn både interpellanten og mange andre skulle ønske, ser vi totalt sett en positiv utvikling med hensyn til å rekruttere flere kvinner til toppstillingene. I denne sammenheng er det nødvendig å være oppmerksom på at forskerutdanning i seg selv er en langvarig prosess, og at det derfor ikke finnes noen snarveier til det ønskede mål, spesielt når kvalitetskriterier må veie tyngst.

Kvinner er spesielt dårlig representert i realfag og teknologiske fag, mens situasjonen er motsatt innenfor humanistiske fag og omsorgsfag. Regjeringens arbeid for å bedre rekrutteringen til realfag og teknologifag vil derfor være et viktig bidrag for å kunne rekruttere også kvinner til toppstillinger innen disse fagområdene, selv om det vil ta noe tid å oppnå de ønskede resultater.

Kvalitetskriterier må fortsatt være de desidert viktigste utvalgskriterier til faglige toppstillinger innenfor høyere utdanning og forskning. Det er ingen grunn til at vektlegging av faglige kvalifikasjoner skal slå negativt ut for rekruttering av kvinner til toppstillinger. Hovedproblemet i dag er jo ikke at kvinner diskrimineres ved ansettelse, som oftest finnes det rett og slett ikke kvinnelige søkere. Her vil Regjeringens retningslinjer og tilretteleggingen for incentivordninger, slik statsråden har redegjort for, bidra positivt med hensyn til framtidig rekruttering av kvinner til toppstillinger.

Rolf Reikvam (SV): Det er ikke bare uheldig, men det er jo en skam at kun 13 pst. av professorene er kvinner. Det alvorlige er at det er academia som går glipp av kompetanse, innsikt og kvinners tilnærming til et fag. På lang sikt er det de ulike fagene som blir taperne.

Det er to måter å bli professor på innenfor vårt system. Den ene er å søke og få en utlyst professorstilling. Den andre er gjennom opprykksordninger som Stortinget har vedtatt. Det betyr at man gjennom dokumentert kompetanse får et professorat på bakgrunn av en komites vurdering. Opprykksordningen burde jo egentlig legge til rette for at flere kvinner skulle kunne bli professorer. Det er etter hvert flere kvinner som får stipendiat- og postdoktorstillinger, men fortsatt ligger det store utfordringer – tror jeg, hvis en skal rekruttere flere kvinner til professorstillinger – i å legge til rette for at flere kvinner kan få stipendiat- og postdoktorstillinger, legge til rette for at de kan komme inn i disse rekrutteringsstillingene.

Det er to ting jeg tror er viktige der. For det første: holdingene til dem som rekrutterer. Det er fryktelig viktig at de som er lærere på universiteter og høyskoler, ser jentene, trekker dem inn og legger til rette for at de kan få et stipend. Der tror jeg det glipper en god del. Det å se

jentene som er studenter, og trekke dem inn og gi dem muligheten til å få et stipend, er det aller viktigste.

Det nest viktigste er å legge til rette arbeidsvilkårene for jentene når de får stipendet. Det betyr at en har ordninger rundt, alt fra barnehageplass til undervisningsfri, som også statsråden nevnte. Jeg tror det er veldig viktig at en særbehandler jenter som kommer inn i stipendiatstillingene, i begynnerstillingene, slik at de får muligheten til å fullføre doktorgraden og få en postdoktorstilling, at de får muligheten til å få kvalifikasjoner og muligheten til å få et opprykk til professor. Der tror jeg svaret ligger. Det går på holdninger og det å legge praktisk til rette for at jenter kan komme inn og få disse mulighetene. Utfordringene ligger hos institusjonene, universitetene og høyskolene, at de er bevisste, at de har holdinger, og at de er i stand til å rekruttere jenter inn til stipendiat og postdoktorstillinger.

Når det gjelder professor II-stillinger, er den største utfordringen å få jenter inn i ordinære professorstillinger.

Arne Lyngstad (KrF): I skolen er det slik at det er et gode i seg selv at begge kjønn er representert blant lærerne. Kvinner og menn kan ha ulike tilnæringsmåter, som hver på sin måte kan være verdifulle. På samme måte er det også et gode i seg selv at begge kjønn er representert på de forskjellige fagområdene innen akademia. Derfor er det bekymringsfullt at det er så få kvinnelige professorer og kvinner i toppstillinger. Flere har påpekt at noe av det viktigste man kan gjøre, er å få kvinner til å fullføre forskerutdanningen. Det er man på god vei til, slik statistikken ble gjengitt av statsråden.

Det er bred politisk enighet om betydningen av likestilling i høyere utdanning. Da Stortinget behandlet kvalitetsreformen, viste denne enigheten seg. Det var en samlet komite, riktignok med unntak av Fremskrittspartiet, som stod samlet om at man ser med bekymring på at det til tross for en rekke tiltak fortsatt er langt færre kvinner enn menn i faste vitenskapelige stillinger. Debatten så langt viser også bred enighet, selv om kanskje utålmodigheten er stor. Det er kanskje der gradsforskjellene kommer.

I den samme stortingsmeldingen var det også påpekt forskjellene mellom fagtradisjonene, hvor kvinner går inn i humaniora, mens det er få kvinner innenfor teknologifagene. Det som interpellanten pekte på i forhold til kallelse og professor II-stillinger, reflekterer kanskje nettopp dette, noe statsråden etter min mening dokumenterte. Kallelse er altså mer brukt innenfor teknologiske fag enn innenfor humaniora, og i og med at det er færre kvinner innenfor teknologi, er det menn som får disse stillingene. Der tror jeg det er en jobb å gjøre internt. Det som det også var henvist til i forhold til NTNU, er bra i så måte.

Det er altså et stort ansvar for institusjonene å prioritere kompetanseutvikling for kvinnelige ansatte. Det er viktig at vi på politisk nivå følger med i den meldingen som gis tilbake fra institusjonen. Kristelig Folkeparti vil støtte ordningen med øremerkede vitenskapelige stillinger for kvinner. Jeg vil faktisk fra denne talerstol beklage

at EFTA-domstolen har slått fast at det er ulovlig. Vi må bare ta det til etterretning, og se på hva vi kan gjøre videre.

Jeg har lagt merke til at det blant vitenskapelig ansatte er et viktig poeng at man arbeider gjennomsnittlig 48,5 timer pr. uke, og dermed tar fritiden i bruk til forskningsarbeid. En slik arbeidsbelastning kan vanskeliggjøre en vitenskapelig karriere for familier med små barn, spesielt for kvinner, som tradisjonelt har større ansvar forbundet med det å ha barn. Derfor er det nødvendig å legge til rette for praktiske og sosiale ordninger knyttet til rettigheter ved svangerskap, og også barnehageplasser.

Helt til slutt. Vi er nødt til å se på strukturer som ligger i forskningsproduksjon og remittering, for det viser seg at kvinner har lavere produksjon i forbindelse med fødsel og svangerskap, og så er vi nødt til å se på om det ligger noe strukturelt i publiseringen.

Rune J. Skjælaen (Sp): Først har jeg lyst til å takke interpellanten fordi hun reiser denne problemstillingen her i Stortinget. Jeg har lyst til å henvise til det interpellanten begynte med å si: «Dagens debatt om likestilling i høyere utdanning handler i realiteten om kvaliteten på norsk forskning.» Det var den første setningen til representanten Bekkemellem Orheim. Debatten om likestilling handler i realiteten om kvaliteten på norsk forskning. Dermed sier hun klart og tydelig at ved ikke å ha en tilstrekkelig kvinneandel mister vi også muligheten for stor kompetanse innenfor universitets- og høyskolesektoren.

Representanten Voie understreker at det er kvaliteten som er avgjørende, og det skal jeg være helt enig i. Men da er det jammen viktig at en også gir den delen av befolkningen, nemlig kvinnene, muligheten til å kvalifisere seg.

Forskningsrådet anbefaler at likestilling innarbeides som en integrert del av basisbevilgningen, og anbefaler øremerking av vitenskapelige stillinger. Senterpartiet har også støttet dette, på samme måte som representanten fra Kristelig Folkeparti gav uttrykk for at de gjorde. Vi beklager også den dommen i EFTA som gjør at dette ikke er mulig, for vi mener at øremerking av vitenskapelige stillinger er et viktig virkemiddel for å øke kvinneandelen.

Hovedansvaret for likestilling ligger etter Senterpartiets mening hos institusjonene sjøl. Vi vil understreke, slik også Rolf Reikvam gjorde, at institusjonene virkelig må se etter de kvinner som har muligheter for å komme inn i et stipendprogram, og at kvinner som velger dette, også får hverdagen tilrettelagt på en slik måte at de har mulighet for å gjennomføre. Det er jo bekymringsfullt, synes jeg, at når det gjelder andelen som starter, og andelen som gjennomfører, viser det seg at det er stort frafall på veien. Derfor er det gledelig at noen universiteter kan oppvise en høy fullføringsgrad når det gjelder doktorstipendiat. I Bergen, som utdanningsministeren viste til, er 47 pst. av avlagte doktorgrader gjort av kvinner.

May Britt Vihovde (V): Representanten Bekkemellem Orheim set i denne interpellasjonen fokus på eit vik-

(Vihovde)

tig likestillingspolitisk og forskingspolitisk spørsmål. At det i dag berre er 13 pst. kvinnelege professorar ved våre universitet og høgskular, er ei stor utfordring for samfunnet. Dersom det er forskjell på korleis menn og kvinner tenkjer, bør dette koma fram ved at begge kjønn er representerte på fagområde. Dette vil vera kvalitativt viktig for forskinga.

St.meld. nr. 35 for 2001-2002 om rekruttering i universitets- og høgskulesektoren set fokus på særlege tiltak for rekruttering av kvinner. I meldinga slo ein fast at samanlikna med andre europeiske land er ikkje norske universitet og høgskular kjenneteikna av ein spesielt høg andel kvinner blant det vitenskaplege personalet. Noreg er i ein mellomposisjon, der det generelle biletet blir prega av store kjønnsforskjellar, store forskjellar mellom fagområde og store forskjellar mellom stillingsnivå. Særleg naturvitenskaplege og matematiske fag kjem svakt ut, med ein kvinneandel på berre 2 pst. av professorane i teknologi og 6 pst. av professorane i matematisk-naturvitenskaplege fag. Meldinga viser også at andelen kvinnelege professorar steig svakt på alle område på 1960- og 1970-talet. På 1980-talet steig andelen noko raskare, noko som betyr at talet på kvinnelege professorar steig forholdsvis sterkt. Men på 1990-talet stagnerte utviklinga noko.

Regjeringa foreslo i meldinga fleire viktige tiltak for å styrkja kvinneandelen. Eit av dei viktigaste tiltaka var øyemerking av vitenskaplege stillingar for kvinner, som kunne vera eit viktig verkemiddel for å få i gang ei endring i retning av fleire kvinner. Venstre beklagar at ESA har sett ein stoppar for dette.

Regjeringa ønskte også om mogleg å utvikla ei treffsikker incentivordning for å stimulera institusjonane til å leggja til rette for at fleire kvinner oppnår dei formelle kvalifikasjonane for toppstillingar.

I Stortingets behandling av meldinga understreka eit fleirtal også behovet for at kompetanseutvikling for kvinnelege tilsette må vera eit prioritert område for institusjonane. Vidare understreka fleirtalet betydninga av gode velferdstilbod for småbarnsfamiliar, f.eks. barnehagar, som eit verkemiddel for å rekruttera kvinner og medverka til at dei kan fortsetja i ein vitenskapleg karriere.

Venstre er av den oppfatninga at Regjeringa følgjer denne meldinga opp på ein god måte. Statsråden nemnde òg i sitt innlegg den komiteen som er oppretta for likestilling innanfor universitets- og høgskulesektoren, samt det å utarbeida handlingsplanar med konkrete måltal innanfor ulike nivå.

Opprykksordningar er nok etter Venstre sitt syn ei av dei viktigaste rekrutteringsordningane for å få fleire kvinner i leiande stillingar. Men det er viktig at vi følgjer utviklinga nøye, og dersom tala ikkje blir betra, må ein vurdere andre tiltak og ein forsterka innsats. Venstre er overtydd om at Regjeringa følgjer nøye med, og at Regjeringa set i verk dei tiltaka som er nødvendige.

Inge Lønning (H): Temaet for denne interpellasjonsdebatten er viktig, og det er gode grunner for å vise utålmodighet når det gjelder utviklinga i det norske univer-

sitets- og høyskolesystemet på dette punkt. Jeg vil peke på et grunnleggende problem, som jeg tror man har tatt altfor lett på hittil. Vi har simpelthen for lite kunnskap om hva årsakene er til at karriereforløpet for menn og kvinner er markert ulikt både i academia og i andre deler av samfunnslivet. Det er gjort for lite seriøs forskning for å finne ut av hvorfor det er en langt større andel av kvinner som forlater en løpebane som ville føre frem til en livslang akademisk karriere som ender med en toppstilling. Det vi vet, er at det faktisk forholder seg slik. Det er lett å lage prosentoppstillinger over det, men derfra, hvis man skal komme videre, må man foreta skikkelige intervjuundersøkelser for å finne ut av årsakene til at det forholder seg slik. For det er først når man kjenner årsakene, at det er mulig å finne frem til treffsikre tiltak for å rette opp skjevhetene.

På ett punkt tror jeg ikke at det er særlig mye å hente, og det er når det gjelder problematikken kallelse sammenlignet med vanlig utlysning. For det første er det riktig som statsråden pekte på, at når det gjelder kallelse til vanlige professorstillinger, er det et så mikroskopisk innslag rent statistisk at det ikke vil gi noe utslag. Der hvor kallelseinstutttet er kommet inn og brukes i en viss utstrekning, er når det gjelder bistillinger, altså 1/5-årsverksstillinger, hvor reglene forutsetter at den som tilsettes, skal ha en hovedstilling ved en annen forskningsrelatert institusjon. Jeg tror det vil være et klart tilbakeskritt for det norske systemet hvis man vender tilbake til mer rigide regler når det gjelder å hente inn den toppkompetansen som finnes utenfor academia, hente den inn for å ta den i bruk i forbindelse med veiledning av doktorander – det er jo vesentlig det det dreier seg om. Jeg tror ikke at det vil bedre kjønnsbalansen. Derimot vil det skape større vanskeligheter når det gjelder samarbeidet mellom universitetene og samfunnslivet for øvrig.

Presidenten: Rolf Reikvam har bedt om ordet. Beklager, Reikvam, men man får ordet bare én gang i et interpellasjonsordskifte. Unntak fra denne hovedregel er interpellant og statsråd.

Karita Bekkemellem Orheim (A): Dette tyder jo på at engasjementet i salen er stort i denne saken!

Jeg har lyst til å takke for denne lille runden vi har hatt om et tema som jeg tror alle partiene oppfatter som svært viktig, og jeg vil si meg veldig enig i det representanten Skjælaen og representanten Reikvam sa i sine innlegg. Men så peker jo representanten Lønning på det viktige helt til slutt, nemlig at skal vi klare å treffe målrettede tiltak, er vi nødt til å vite noe om årsakene. Etter å ha fulgt debatten om tidsklemma de siste dagene kan en jo si at det kan hende at svaret er ganske enkelt, at kvinner faktisk takker nei i en del sammenhenger hvis valget står mellom barna og det å ta på seg krevende posisjoner. Jeg håper i hvert fall at statsråden følger opp det representanten Lønning sa. Det hadde vært interessant å få en bredere undersøkelse på den bakgrunn. Så må vi også, slik representanten Rolf Reikvam sa, legge opp til et bredt sett med virkemidler slik at kvinner trives. Jeg tror

at vi er nødt til å tørre å bruke gulrøtter som økonomiske incitament, slik at vi klarer å få fram flere kvinner på de fagfeltene som vi ser er dominert av menn i dag.

Når det gjelder spørsmålet om kallelse, er det vel litt ulike oppfatninger i salen på det punktet. Vi får følge det nøye. Vi ser i hvert fall at den utviklingen vi har hatt på området kallelse, går i feil retning, og jeg håper at statsråden også følger nøye med på den biten.

Statsråd Kristin Clemet: Jeg takker også for denne debatten og vil bare komme inn på noen få punkter.

Først til kallelse, som representanten Inge Lønning og nå også interpellanten var inne på. Jeg vil bare vise til en brevveksling som har foregått mellom Likestillingsombudet og Universitetet i Oslo, for å ta én institusjon, der det fremkommer fra universitetets side at de etter å ha gått inn i det, ikke finner at det er statistisk grunnlag for å hevde at kallelse fører til negativ forskjellsbehandling. Det er for det første riktig, som representanten Lønning var inne på, at det skjer i forsvinnende liten grad når det gjelder ordinær hovedstilling, men der det skjer, er det til kvinners fordel. Det er en marginal overvekt av kvinner. Ved tilsetning i bistilling, professor II, synes forskjellen å være liten når det kontrolleres for fagområdet, dvs. at vi må til det bakenforliggende problem, som gjelder rekrutteringen inn til ulike fagområder.

Så var det noen som var innoom kvotering. Denne ESA-dommen dreier seg om en form for radikal kvotering, som jeg kjempet for i lys av at det hadde vært en uomstridt ordning som institusjonene selv syntes fungerte godt, men jeg legger ikke skjul på at jeg synes at den har prinsipielle vanskeligheter ved seg. Men det alle institusjoner kan gjøre, er jo å bedrive former for moderat kvotering, hvor man foretrekker det underrepresenterte kjønn ved ellers like kvalifikasjoner. Det er totalt uomstridt i Norge i alle sektorer.

For det tredje: Det er mange som har kommet opp hit med manuskriptene sine og sagt at vi har 13 pst. kvinnelige professorer. Jeg sier da en gang til at tallet er nå 16,3 pst. 13 pst. var litt høyere enn gjennomsnittet i Europa, 16,3 er kan hende enda mye høyere enn resten av Europa. Da kan vi venne oss til det, siden det tross alt er et litt mer positivt tall, og det er det siste tallet, fra 2003.

Så var det snakk om tålmodighet her. Jeg legger ikke skjul på at jeg følelsesmessig nok er noe mer engasjert i en del andre likestillingsspørsmål. Det har sammenheng med at vi på det feltet vi her diskuterer, er på rett vei. Men på det andre feltet jeg nevnte i mitt innlegg, er vi på gal vei. Det vil si at når det gjelder kjønnsbalansen i skolen, eller i barnehagene for den del, utvikler det seg i feil retning, ikke i riktig retning. Da blir jeg mer bekymret. Når man diskuterer årsaker, som Inge Lønning var inne på, tror jeg at en årsak på kort sikt naturligvis er tidsklemma, men en årsak på lang sikt, en virkelig underliggende årsak, er at Norge har et av verdens mest kjønnssegregerte arbeidsmarkeder. Det viser vi frem til våre barn. De ser hva som er rollemodellene, og det forplanter seg til nye generasjoner. Så kan vi spekulere i hvordan vi har

fått et så kjønnssegregert arbeidsmarked. Det er en interessant diskusjon, men det tror jeg ikke vi har tid til på de gjenstående 20 sekunder.

Men når det gjelder å undersøke årsakene nærmere mer på kort sikt for de aktuelle kvinnene det gjelder, og som skal gjøre en karriere, nevnte jeg i mitt innlegg at NIFU har fått et slikt oppdrag, å undersøke kvinners vei inn i, innenfor og ut av academia. De vil komme med sin utredning og rapport høsten 2004.

Presidenten: Interpellasjonsdebatten er dermed avsluttet.

S a k n r . 2

Interpellasjon fra representanten Lena Jensen til utdannings- og forskningsministeren:

«Plassmangel og dårlig tilrettelagte utearealer er et problem i mange skolegårder. Dette får store konsekvenser for elevenes mulighet til å være fysisk aktive og for det sosiale miljøet på skolen. Våren 2002 trådte endringer i loven om elevenes skolemiljø i kraft, der det fastslås at alle elever har rett til et godt fysisk og psykososialt miljø. Mens dette har ført til strengere krav til utformingen av skolens inneareal, er utearealene fortsatt et forsømt område. Ved en rekke skoler har elevene små muligheter til å utfolde seg i friminuttene, og dette medfører bl.a. passivitet, misnøye og mobbing. Regjeringen har vedtatt et manifest mot mobbing og foreslått en times fysisk aktivitet for elevene hver dag, men likevel satset lite på planlegging og gjennomføring av helhetlige tiltak i skolegården.

Hvilke planer har statsråden for å forbedre skolegårdenes arealer, utstyr og muligheter, og hvilke tiltak vil hun iverksette?»

Lena Jensen (SV): Plassmangel og dårlig tilrettelagte utearealer er et generelt problem i mange skolegårder. Dette hindrer barn i å være fysisk aktive. Regjeringen har vedtatt et manifest mot mobbing, og det er et tverrpolitisk ønske om mer fysisk aktivitet i skolen.

Gjennom formelle målsettinger i L97 oppfordres det til uteaktivitet gjennom målsettingen om helsefremmende arbeid, fysisk aktivitet, lek, praksis og opplevelse. Det er vårt ansvar å legge til rette for kvalitativt gode uteområder på skolene våre.

Skal vi nå å oppfylle enhetsskolens og fellesskolens mål om tilrettelagt opplæring, må vi vende blikket i større grad mot skolegårdene og bevisst satse på skolegårdene og uterommet der. Uterommet har til dels vært et forsømt område, og det har vært altfor lite fokusert på uteområdene som områder der man bør sette inn både midler og ressurser for å få god, kvalitativ heving av skolen.

Barn og unge oppholder seg i stadig lengre tid på skolen, både i undervisningssammenheng og på fritiden. Man har fått utvidet skoledag fra første til fjerde klasse, og store deler av elevene går i skolefritidsordningen fra første til fjerde klasse. Skolens utearealer har derfor fått en økt betydning, ikke minst for fysisk aktivitet og derigjennom barns helse og trivsel.

NIBR har undersøkt fire skoler og avdekket store forskjeller. I noen skolegårder har barn ni ganger så stort areal å boltre seg på som i andre. Noen skolegårder er preget av asfalt, mens andre har store områder med natur. NIBR mener at utformingen av skolegårdene får store konsekvenser for barn og unge når det gjelder å være fysisk aktive, og for det sosiale miljøet på skolen. Når det er knapt med plass, begrenses aktivitetsmønsteret, og det blir flere regler om hvem som skal være hvor, og hva som skal gjøres der. Annen forskning har vist at det skjer mye mobbing i skolegårder, noe som rett og slett kan skyldes at barn kjeder seg. NIBR har ikke studert mobbing eksplisitt, men de har registrert høyere aktivitetsnivå og mindre frustrasjon og knuffing der det er plass nok og et mangfold av aktivitetsmuligheter. Der det var begrenset plass, ble fotballen en dominerende aktivitet for guttene, mens jentene stod på sidelinjen som passive tilskuere, redde for å få ballen i hodet.

I et intervju i Aftenposten for noen uker siden sa en lærer fra Skøyen skole, som er en av de skolene som har et stort og godt uteområde, at han «merker veldig at det blir mindre konflikter. De får utløp for ting ute. De får holde på uten altfor mange regler, da blir det folkeskikk som gjelder». Det sa en fornøyd lærer til Aftenposten. Denne læreren har også jobbet på forskjellige andre skoler i Oslo og merker godt hva uteområdet gjør med elevene.

Stilles det krav om størrelse og utforming av skolens uteareal? Nei, myndighetene har ikke stilt krav eller fastsatt normer for skolens uteareal. For husdyr – til sammenlikning – f.eks. burhøns og andre typer dyr, finnes det normer og krav.

I 2002 ble det vedtatt en tilføyelse i lov om grunnskolen og videregående skole av 17. juli 1998, kap. 9a, om elevenes skolemiljø. Loven trådte i kraft 1. april 2003. Det står følgende i § 9a-1:

«Alle elever i grunnskolar og videregående skolar har rett til eit godt fysisk og psykososialt miljø som fremjar helse, trivsel og læring.»

I § 9a-2, om det fysiske miljøet, står det:

«Skolane skal planleggjast, byggjast, tilretteleggjast og drivast slik at det blir teke omsyn til tryggleiken, helsa, trivselen og læringa til elevane.

Det fysiske miljøet i skolen skal vere i samsvar med dei faglege normene som fagmyndighetene til kvar tid anbefaler.»

Fagmyndighetene har ingen slike normer når det gjelder uteareal for skolene.

Jeg vet at Læringscenteret har etablert en nettportal om skoleanlegg. På disse nettsidene er utearealene omtalt, og det er gitt visse anbefalinger. Men det går mer på tilgjengelighet og universell utforming, ikke på normer og krav.

Sosial- og helsedirektoratet har nylig utarbeidet en rapport som fokuserer på behovet for arealnormer og virkemidler for skolens utearealer. Et av de sentrale spørsmålene er om man skal stille krav til skolens utearealer, og i tilfelle hvilke krav. Problemstillingen drøftes både med hensyn til areal pr. elev, lysforhold og mulighet for fysisk aktivitet. Det pekes på at utfordringen er størst på

ungdomsskolenivå, i og med at elevene der er minst fysisk aktive. Rapporten anbefaler at det stilles konkrete krav til skolens uteareal på flere områder. Det anbefales bl.a. i rapporten at det blir stilt et arealkrav på minst 50 m² pr. elev for nye skoleanlegg.

Jeg vil sitere fra innledningen i forordet til rapporten fra Sosial- og helsedirektoratet:

«Skolens utearealer som arena for fysisk aktivitet blant barn og unge er et sentralt tema for Sosial- og helsedirektoratet. Bakgrunnen er at barn og unge oppholder seg i stadig lengre tid på skolen, både i undervisningssammenheng og i fritiden. Skolens utearealer har derfor fått økt betydning, ikke minst for fysisk aktivitet og derigjennom barnas helse og trivsel. Samtidig ser vi at arealene er under press og ofte er opparbeidet på en måte som ikke er formålstjenlig i forhold til dagens behov.»

Hensikten med min interpellasjon er å rette fokus mot et område som jeg mener i lengre tid har vært forsømt, og som man bør rette fokus mot. Utearealet på skolene er et viktig tema, og det bør være et viktig tema i forbindelse med Kvalitetsutvalgets innstilling denne våren. Uteområdet har ikke vært sett på som en del av skolens område. Man har, som jeg viste til, fått lover og regler som går på det fysiske og psykiske miljøet når det gjelder inneområdene på skolen, men ikke det som går på uteområdene. Derfor er min utfordring til statsråden: Hvilke konkrete tiltak vil statsråden sette i verk, og hvilke planer har hun framover når det gjelder å sette normer og standarder på uteområdet for elevene våre?

Statsråd Kristin Clemet: Regjeringens politikk vektlegger lokal handlefrihet og tillit til lokale løsninger. Norske skoler og skolegårder er – og må være – svært forskjellige, alt etter hvor de ligger i landet, hvor mange barn som har tilhold der, hvilke alderstrinn skolene er tilrettelagt for, og hvor gamle bygningene og anleggene er. Forskjellighet er positivt, men samtidig skal selvfølgelig det fysiske miljøet både inne og ute være forsvarlig tilrettelagt fra skoleeiers side.

Den nye bestemmelsen i opplæringsloven om elevenes skolemiljø krever at skolene skal planlegges, bygges, tilrettelegges og drives slik at det blir tatt hensyn til trygghet, helse, trivsel og læring for elevene. Den slår videre fast at det fysiske miljøet skal være i samsvar med de faglige normene som fagmyndigheter til enhver tid anbefaler, og at avvik fra slike normer krever dokumentasjon fra skolen om at forholdene likevel er tilfredsstillende.

Forskrift for miljørettet helsevern stiller krav om gode funksjoner og trygghet. Den sier bl.a.:

«Uteområdene i barnehager og skoler bør utformes slik at de gir gode muligheter for lek, sosial kontakt og rekreasjon til alle årstider i alle typer vær.»

I tillegg til dette er også brukervedvirkningen styrket i den nye lovparagrafen, i og med bestemmelsen om at en elev, forelder eller et av rådene på skolen kan be om tiltak for å rette på fysiske forhold og få dette behandlet som et enkeltvedtak.

Representanten Jensen går i sitt spørsmål ut fra at trange skolegårder er en direkte årsak til et dårlig sosialt miljø og dermed mobbing. Bildet må nok være mer nyansert. Det er mange andre kjente årsaker som påvirker det psykososiale miljøet på en skole, og vi har mange eksempler på at en bevisst innsats fra skolens side påvirker miljøet i positiv retning uavhengig av de fysiske forholdene på skolen. Når det er sagt, er det selvfølgelig riktig at enkelte skoleeiere har store utfordringer når det gjelder å legge de fysiske forholdene til rette for et godt sosialt miljø. I de store byene er skolene ofte store og utearealene små, og arealutvidelse er ikke mulig på grunn av omkringliggende bebyggelse. Men dette er ikke bildet ellers i landet. Gjennomgående har mange skoler svært gode arealer på skolen og rett rundt skolen.

Regjeringen er opptatt av at barn og unge skal få muligheter til fysisk aktivitet også innenfor rammen av skoledagen. Kvalitetsutvalget har i sin utredning foreslått fysisk aktivitet for elevene hver dag. Tilrettelegging av slik aktivitet er naturligvis enklere på landlig beliggende skoler med romslig uteområde enn på de store byskolene, men samtidig er det selvfølgelig like viktig for alle barn. Temaet vil bli omtalt nærmere i stortingsmeldingen om grunnopplæringen, som blir lagt frem senere i vår.

Jeg har nettopp, sammen med statsråd Høybråten, lansert prosjektet «Fysisk aktivitet og måltider i skolen», nettopp for å prøve ut ulike modeller for daglig fysisk aktivitet. Prosjektet skal gå over skoleåret 2004/2005, og jeg vil følge prosjektet og erfaringene som gjøres der, nøye. Mitt håp er at de ulike modellene som prøves ut i prosjektet, også skal vise hvilke muligheter som finnes på skoler som er trange, og hvor elevene har begrensede områder å utfolde seg på. Det er allerede en viss aktivitet på området fysisk aktivitet på mange skoler, bl.a. basert på den svenske «Bunkeflomodellen», der samarbeid med idrettslag er et viktig element. Jeg var forleden med og lanserte noe tilsvarende i forbindelse med EUs år «Utdanning gjennom idrett» også i Norge.

Det er likevel ikke slik at skolen skal ta over ansvaret for barns og unges aktivitetsnivå. Det meste av dette må uansett tilrettelegging på skolen foregå på fritiden, og det er foreldrene som har hovedansvaret for sine barns fysiske og psykiske helse.

Regjeringen er en sentral part i Manifest mot mobbing. Utdannings- og forskningsdepartementet har det koordinerende ansvaret for manifestarbeidet og har støttet ulike tiltak for å redusere forekomsten av mobbing og uønsket atferd i skolen. De ulike tiltakene har vist seg å ha god effekt, og både nettstedet Elevinspektørene og andre trivselsundersøkelser viser at mobbing gradvis reduseres. Målrettet innsats fra skolens side gir resultater, uavhengig av omfanget av uteareal og utstyr.

I statsbudsjettet for 2004 blir ordningen med rentekompensasjon for lån til skoleanlegg videreført. Frem til 1. august 2003 hadde 294 kommuner og fylkeskommuner søkt om støtte gjennom denne finansieringsordningen.

Ved utvelgelsen av demonstrasjonsskoler er det fysiske og psykososiale miljøet også vektlagt. Dokumentasjo-

nen må synliggjøre innsats og resultater i forhold til arbeid med verdier, bl.a. for å motvirke mobbing, rasisme, vold, kriminalitet og bruk av rusmidler. Skolen bør kunne vise til arbeid med fysisk aktivitet og kosthold, og til innsats for å skape gode opplærings situasjoner for alle elevgrupper, bl.a. for funksjonshemmede og språklige minoriteter. Dokumentasjon som viser systematisk arbeid for et trygt fysisk og psykososialt skolemiljø, er også et krav til skoleeierprisen som skal deles ut årlig i samarbeid med KS.

Læringscenteret har fått i oppdrag å utvikle en veileder for skoleanlegg som en del av arbeidet med å videreutvikle og drive rådgivningstjeneste for nybygg, rehabilitering og opprusting av skoleanlegg. I den forbindelse har Læringscenteret også etablert et eget nettsted med mye nyttig informasjon. På skoleanlegg.ls.no kan skoleeiere hente tips og veiledning om skoleanlegg. De kan stille spørsmål og drøfte problemstillinger. Norsk Form har sekretariatsfunksjonen for tildelingen av en skolebyggpris, som også er et av oppdragene Læringscenteret har på vegne av departementet.

Jeg har nettopp fått oversendt en rapport som er utarbeidet av Sosial- og helsedirektoratet, med forslag til utforming av skolens uteareal, og vil vurdere hvordan forslagene i rapporten skal behandles, men signaliserer allerede nå at jeg i utgangspunktet ikke er veldig tiltalt av denne typen styring av kommunene.

Nettstedet skoleporten.no, som tas i bruk i løpet av våren som en del av det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet, skal gi informasjon om ulike sider ved læringsutbytte, læringsmiljø og ressursbruk i norske skoler. Dersom opplysninger om skolens fysiske forhold blir vurdert som interessante for den totale vurderingen av kvaliteten i opplæringen, kan dette legges inn som tema i skoleporten.no. Da vil både nasjonale og lokale skolemyndigheter og publikum kunne få kunnskap om hvordan skoleeiere har tilrettelagt det fysiske miljøet, og det vil kunne foretas sammenlikninger dersom det er ønskelig. Innholdet i skoleporten.no vil være underlagt kontinuerlig vurdering og utvikling i forhold til hva vi ønsker kunnskap om.

Regjeringen har en rekke tiltak å vise til når det gjelder tilrettelegging, incentivordninger og støttetiltak innenfor det området som interpellasjonen omtaler. Det er viktig å understreke at uteområdet omkring en skole er skoleeiers ansvar, men ofte er flere aktører enn skolen brukere av området, og det krever tilrettelegging av en samordnet innsats fra berørte aktører. Nasjonalt er det lagt til rette for slik felles innsats, særlig gjennom ordningen med støtte til nærmiljøanlegg, som også kan brukes til skoleanlegg, som Kultur- og kirke departementet administrerer.

Jeg er opptatt av at vi skal vise frem og spre de gode eksemplene, samt stimulere til god utvikling og spennende tiltak ved hjelp av ulike incentivordninger, men jeg er ikke tilhenger av detaljstyring i arbeidet med utvikling av norsk skole, det være seg innhold eller fysiske rammer.

Jeg tror trygt vi kan si at nye og rehabiliterte skoler i Norge i dag er svært fine, med stor vekt på utearealer og beliggenhet – i den grad man kan bestemme det. Det ty-

der ikke på at kommunepolitikere er mindre opptatt av dette enn vi rikspolitikere er – kanskje snarere tvert om.

Lena Jensen (SV): Jeg takker for svaret.

Først vil jeg slå fast, hvis det er noen tvil i forsamlingen, at SV står for det kommunale selvstyre. Vi ønsker å styrke det. Dette forslaget og temaet jeg tar opp i dag, går ikke mot det å styrke det kommunale selvstyre, for både kommuner og skoler jobber aktivt i forhold til uteareal. Men det er et faktum i dag at det er veldig stor forskjell på uteområdene fra skole til skole og for den enkelte elev, som jeg i min innledning tok opp.

Statsråden sier at hun ikke vil gå inn for det som rapporten fra Sosial- og helsedirektoratet anbefaler, at det til nye skoleanlegg som skal bygges, skal stilles et arealkrav på minst 50 m² pr. elev. Vi har mange dårlige uteområder på skolene i dag som det trengs å gjøres noe med. Mange steder er det vanskelig å utvide skoleområdet, men det er fullt mulig å gjøre noe med innholdet. På veldig mange skoler er det asfalt, og det er ikke tilrettelagt for fysisk aktivitet i det hele tatt. Jeg mener at noen normer, som man har for både innemiljø og på en rekke ulike områder man ønsker å prioritere, nettopp er noe som Stortinget er nødt til å vedta.

Statsråd Kristin Clemet: Jeg synes kanskje at hyllester til det kommunale selvstyre har lett for å bli som festtaler, hvis man minuttet etter sier at man må stille veiledende krav til og sette normer for kommunene. Jeg har bare lyst til å kommenter to sider ved dette.

Interpellanten sier her at det er forskjell på uteområder. Ja, selvsagt! Mine barn bor i denne byen. De går på – det så jeg i avisen – den skolen som skal ha et av de minste utearealene som finnes i Oslo. Da er det vel antakelig et av de minste i landet. Det er bare det at det er bygd rundt skolen. Vi bor i en by. Det er antakelig også slik at jeg kan hevde at mine barn har mer trafikk enn mange andre barn i landet har på sin skolevei. Men det er simpelthen forskjell på by og land, og vi kan ikke oppheve alle naturlover. Det er derfor det i og for seg også er fritt frem for folk å velge om de vil bo på landet eller i byen. Man kan prioritere forskjellig.

Jeg tror, som jeg har sagt før, at jeg har en høy besøksaktivitet bak meg på norske skoler. Min påstand vil være at det primært er et byfenomen at skolegårdene og utearealene er trange. Det normale bildet er, når man reiser rundt, for det første store skolearealer, men også ofte veldig store arealer rett rundt skolen, idrettsanlegg osv., som forekommer et bymenneske å være veldig trygge. Det er bildet rundt om i landet. Men det er vanskelig å pålegge f.eks. Majorstua skole å utvide utearealene sine, fordi det simpelthen står bygninger der som i så fall må rives.

Så er spørsmålet: Skal vi stille krav til nye skoler som bygges? Der er min påstand at det ikke er nødvendig. Mitt inntrykk er, når jeg besøker nye skoler, at de er veldig flotte, og at kommunepolitikere har vært opptatt av at beliggenheten er god og trygg, og at det er utearealer i nærheten av skolen, enten det er skog eller annet, som gir

rike muligheter for elevene til å være ute i trygge omgivelser, og også få undervisning og opplæring ute.

Så samlet sett kan man beklage at det er trangt enkelte steder, men det er i grunnen slik det er, og alle ubehageligheter kan ikke oppheves av politikere.

Vidar Bjørnstad (A): Arbeiderpartiet mener at både det fysiske og det psykososiale miljøet i skolen er av stor betydning, og at alle elever i Norge skal sikres et skolemiljø og en opplærings situasjon som er helsemessig forsvarlig, fremmer sosial trygghet og trivsel og gir gode betingelser for læring.

Ved endring av opplæringsloven våren 2002 ble det fastslått at elevene har rett til et godt fysisk og psykososialt miljø. I behandlingen ble det fokusert på det fysiske innklimaet, med bakgrunn i situasjonen når det gjaldt skolebygg, og det ble fokusert på det psykososiale miljøet – elevrelasjonene – knyttet opp til at en skulle hindre mobbing, vold og trakassering. Men komiteen understreket også at en måtte se helhetlig på elevenes skolehverdag. Her vil selvsagt også utemiljø inngå, og det har stor betydning for bl.a. det psykososiale miljøet. Men jeg er redd for at et fokus på x antall kvadratmeter pr. elev og sentrale bestemmelser om det lett vil avspore debatten om mange andre faktorer i forhold til å sikre et godt arbeidsmiljø for elevene.

Vi vet at fysisk aktivitet og frisk luft er med på å styrke læringsutbyttet og sikre helse og trivsel. Arbeiderpartiet vil derfor i forbindelse med oppfølgingen av innstillingen fra Kvalitetsutvalget gå inn for å øke fysisk aktivitet i grunnskolen, bl.a. ved økt timetall i småskolen.

Utearealer har selvsagt betydning, men det er mange muligheter for fysisk aktivitet selv om det fysiske utearealet kan by på begrensninger. Det er en kjensgjerning at våre skoler ligger spredt utover landet, og det er bra. Samtidig betyr det naturligvis store ulikheter når det gjelder utearealer, men det er ikke nødvendigvis et hinder for å få til et godt utemiljø. Det er nå en gang slik at en skole i hovedstadens sentrum og en skole i spredtbygd strøk har ganske ulike forutsetninger for uteareal og for å kunne ta dette i bruk, men det hindrer ikke at en skal ivareta et godt utemiljø. Det er det som må settes i fokus. Utemiljø er ikke ene og alene avhengig av fysiske begrensninger i utearealet.

Raymond Robertsen (H): Mange tiltak er satt i gang for å bedre elevenes skolemiljø. Man har i dag en statlig låneordning for renovering av skolebygg, en ny arbeidsmiljølov for elevene er vedtatt, og man har Regjeringens satsing for å bedre det psykososiale skolemiljøet for elevene. Dette er tiltak som er satt i gang med bakgrunn i påviste behov og for å bedre opplæring og trivsel for elevene.

Skoleeierne har i dag et ansvar når det gjelder skolemiljøet, både for lærerne og for elevene. Dette gjelder også den delen av skolemiljøet som representanten Jensen tar opp i dag. Jeg er ikke så helt sikker på hva Sosialistisk Venstreparti signaliserer, slik som interpellasjonsteksten er formulert. Ønsker man en sterkere standardise-

ring av hvordan uteområdene skal utformes? Eller ønsker man å innføre strengere statlige minstestandarder også for skolegårder?

Utformingen av uteområdene er jo, som nevnt, svært forskjellig ved de ulike skolene i Norge. Dette er positivt i seg selv. I tillegg er de fysiske forutsetningene for skolens uteområder svært forskjellig fra skole til skole, og, som nevnt, også fra kommune til kommune. Skoler som ligger i byer, har selvfølgelig større utfordringer med hensyn til plass enn skoler som ligger utenfor pressområdene. Dette er på mange måter en fordel for skolene som ligger utenfor byen.

Det har blitt sagt at lediggang er roten til alt ondt. Det gjelder nok like mye i skolen som ellers i samfunnet. Erfaringer viser at elever som har et godt uteområde som legger til rette for aktivitet, reduserer muligheten for konflikter mellom elevene. Det er derfor viktig at skoleeierne også har skolens uteområder i fokus når man utformer skolens tilbud for elevene. Det er mange skoler i dag som har et godt tilbud til elevene, også når de er ute. Det er derfor viktig at gode ideer og gode løsninger spres rundt til alle skoleeiere, slik at både nye og gamle uteområder kan bli bedre.

Høyre er skeptisk til å spesifisere sentrale detaljerte krav til utforming av skolegårder, men vil også innenfor dette området legge til grunn at de gode eksemplene og erfaringene skal spres til så mange skoleeiere som mulig. Selv om det er noen skoler som har dårlige uteområder, finnes det utallige eksempler på det motsatte.

Det ble nevnt fra interpellanten et arealkrav på 50 m² pr. elev, som er kommet frem i en rapport. Man skal være veldig forsiktig med å lage spesifiserte krav fordi en del andre interesser kan komme i konflikt når man bygger nye skoler, f.eks.: Skal skolen være nær der eleven bor, eller stiller man så rigide krav at kommuner og skoleeiere er nødt til å bygge skolen så langt unna at elevene får lang skolevei? Derfor tror jeg dette er et tema der det er viktig ikke å være for rigid og lage for detaljerte regler.

Elsa Skarbøvik (KrF): Det er riktig som interpellanten viser til, at vi har fått en lovendring i opplæringsloven som gir elever rett til et godt fysisk og psykososialt miljø, og det vises også til manifest mot mobbing. Dette er gode tiltak som har bedret forholdene på skolen. Jeg tror også at mange steder kan skolegårdene gjøres enda bedre, bl.a. for å styrke den fysiske aktiviteten.

Mange steder er de godt i gang med dette, bl.a. fordi det nettopp har vært fokus på mobbing. Undersøkelser viser at mobbing og konflikter avtar hvis skolegårdene gjøres større, mer varierte og utfordrende. Det kan leses i rapporten som interpellanten viser til, fra Norsk institutt for by- og regionforskning, som heter «Skolegården – jungel eller luftegård?». Der står det at barn ved en rekke skoler ikke får mulighet til å utfolde seg i friminuttene. Trange uteareal gjør elevene passive og ødelegger det sosiale miljøet på skolen. Muligheter for å være i fysisk aktivitet vil selvfølgelig hjelpe på dette, det har vi mange eksempler på. Så det viktigste tiltaket som vi i Kristelig

Folkeparti ser nå, er nettopp å spre de gode eksempler, akkurat som statsråden var inne på.

Jeg vil vise til Landslaget Fysisk Fostring i Skolen som hjelper skoler med å legge til rette for elevaktiviteter i skolen. Et eksempel er informasjonsbrosjyren for Vinter-uka, som nå er sendt ut til alle kroppsøvingslærere og til FAU ved alle skoler. Der gis det faglig informasjon om vinterfriluftsliv og ideer til lærerne i planleggingsarbeid og prosjektarbeid. De tilbyr også en «leikperm» med lærerveiledning om hvordan skolene kan stimulere til å bruke tid til lek. Det er rett og slett bare å ta disse tingene i bruk!

Studenter som tar kroppsøvingfaget ved lærerutdanningsinstitusjonene våre, lærer også om opplegg for uteaktiviteter på skolene. Og på mange skoler er det nettopp kroppsøvingslærerne som tar initiativ til tiltak for å bedre utearealene ved skolene. Andre ganger er det kommunene som står bak. Jeg kan nevne Karmøy kommune. De innkalte til inspirasjonskurs med bl.a. skolelederne, lærere, foreldreutvalg, teknisk etat og kulturkontor for å få forståelse for betydningen av godt utemiljø. Både spillmidler og kommunale midler har finansiert prosjektet. Selv har jeg sett det samme i flere kommuner i Vestfold. På Kjeldås skole i Sande f.eks. skal de nå om få dager innvie sitt nye utemiljøprosjekt som inneholder både hoppbakke og slalåmbakke, klatrevegg og fotballvegger, jungelløype og bordtennisbord. Mange dugnadstimer ligger bak både fra foreldre og lærere. Men de har stått sammen fra første stund, og kommunen har fulgt opp når rektor har inspirert skolesamfunnet til engasjement for et godt utemiljø på skolen. De har hentet midler både fra fylkeslegen og fra tippemidlene. Ja, ofte er det ildsjeler som setter i gang, og dugnadsånden virker. Dette skaper gode sosiale miljø der foreldre, elever og ansatte ved skolen arbeider sammen, fordi de har sett at et godt fysisk og psykisk miljø er viktig for å få et godt læringsmiljø. Dette kan også flere demonstrasjonsskoler og bonus-skoler vise til. Det finnes altså mange eksempler. Og det er heller ikke vanskelig å finne dette på Internett – selv jeg fant fram til flere av disse eksemplene.

Rolf Reikvam (SV): Dette har blitt en litt merkelig debatt. Statsråden brukte jo mesteparten av sitt svar til å ramse opp mye bra som Regjeringen har gjort. Noe av det hadde jo litt med interpellasjonen å gjøre.

Her er det snakk om å oppheve naturlover, som at det er mangel på tillit til lokalpolitikere. Det viktigste denne interpellasjonen handler om, tror jeg er synet på læring. Hva slags syn har vi egentlig på læring? Og når foregår læring? Det er det grunnleggende spørsmålet som vi egentlig burde drøfte når vi snakker om skolegården – både læring og lærings situasjoner. Utearealet og utemiljøet i en skolegård er også en viktig læringsarena for barna i den tiden de er på skolen. Men dette viser vel kanskje at Høyre og SV har litt ulike syn på læring. Jeg vil nok tro at Høyre stort sett er opptatt av det som foregår inne i det tradisjonelle klasserommet, av forholdet mellom lærer og elever inne i klasserommet. Men det foregår veldig mye læring også i skolegården, og det er

viktig at vi legger til rette skolegården slik at denne læringsarenaen også er en god læringsarena, og at en unngår situasjoner som hindrer læring, eksempelvis at en prøver å unngå situasjoner med mobbing osv. Det er det det egentlig dreier seg om. Så kan vi diskutere om det er riktig at man sentralt skal gi regler om antall kvadratmeter eller hvordan skolegården skal innrettes, og vi kan være uenige når det gjelder tillit eller mangel på tillit til lokale politikere. Jeg tilhører dem som har stor tillit til lokale politikere. Likevel kan det av og til være viktig, selv om jeg har stor tillit til lokalpolitikere, at vi gir noen føringer, gir noen anbefalinger, gir veiledning og råd til dem som lokalt skal innrede og legge til rette skolegården. Det er den type debatt vi inviterer til. Vil vi være med på dette? Kan det være en oppgave for oss å være med på å gi noen føringer, gi noen anbefalinger og gi noen råd, ut fra at skolegården også er en læringsarena?

K j e l l E n g e b r e t s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Rune J. Skjælaaen (Sp): Reikvams innlegg dreide jo debatten i en litt annen retning. For jeg har faktisk oppfattet denne debatten og innlegget fra interpellanten dit hen at en på en måte inviterer Stortinget til å gå inn for noen minstestandarder og noen normer som skal være gjeldende for hele landet. Det tar jeg sterkt avstand fra. Senterpartiet ønsker ikke noen minstestandarder eller normer for hvordan uteplassene på skolene rundt omkring skal være.

Fysisk aktivitet er etter Senterpartiets mening svært viktig for barn i skolen, og Senterpartiet har faktisk i flere sammenhenger holdt det fram. Vi har faktisk foreslått én time fysisk aktivitet hver dag, og jeg er glad for at Regjeringen ser ut til å følge de intensjonene. Jeg synes også kombinasjonen sunn mat og fysisk aktivitet, som det har vært noen forsøk med her i Oslo, er spennende. Det betyr faktisk mye for barns evne til å lære. Dermed mener jeg også, i likhet med hva interpellanten og andre har gitt uttrykk for, at utearealene rundt skolen er viktige. Men det er viktig å være klar over at utearealet er forskjellig alt etter hvor vi er. Det har vært sagt i debatten flere ganger tidligere at i Oslo er det klart begrenset hvilke muligheter man har i forhold til areal. Men den erfaringen vi gjør når vi er rundt og ser, er at det er veldig mange spennende utearealer rundt omkring på skolene, store arealer med idrettsanlegg osv. tilknyttet, som virkelig gir muligheter for skolen til også å organisere fysisk aktivitet, der barna virkelig kan få lov til å utfolde seg.

Strengt krav til utforming av lekeapparater er det ingen som har nevnt. Men det er altså ikke noe vi har bestemt her i Norge, det er et EØS-direktiv som har ført til at lekeapparater og utstyr faktisk har måttet tas ned mange steder – og det er dyrt å skulle anskaffe nye som er i tråd med reglene osv. Men det er ikke noe som vi på Stortinget har bestemt, det er noe de har bestemt i Brussel. Og en kan jo stille spørsmål ved en del av de direktivene. Det har jeg også lyst til å si.

Mitt inntrykk er imidlertid at skoleeierne, dvs. kommunene, faktisk legger stor vekt på å sikre utearealet på skolene. En ser særlig når det bygges nye skoler, at det settes inn virkelig spennende tiltak.

Noe som også har sikret gode utearealer, er dette at vi har mange småskoler rundt omkring. Sentralisering fører jo ofte til at miljøet blir mindre oversiktlig.

Lena Jensen (SV): Som jeg sa i et tidligere innlegg, har jeg reist denne interpellasjonen fordi jeg ser på uteområdet som en del av skolens område, en del av den læringen og den muligheten for utfoldelse som elevene skal gis.

Når statsråden sier at alle ubehageligheter kan man ikke vedta seg fra, er nok det helt sikkert riktig. Men noe trenger man faktisk å fastsette, både som norm og som regler.

Det er faktisk ikke slik at jeg gikk inn for en arbeidsmiljølov for elevene fordi jeg ikke hadde tillit til at skolene, foreldrene og lærerne tilrettela skolemiljøet for elevene som best de kunne, men fordi jeg ønsket å fokusere på elevenes innemiljø og elevene som individer.

Når jeg reiser denne interpellasjonen, er det fordi man ser at uteområdene på skolene er så vidt forskjellige rundt omkring. I forbindelse med innholdet i skolen snakker man om hva slags verktøy man trenger for å få en god skole. Vi har snakket om skolebibliotek, og vi har snakket om bøker, men vi har ikke snakket noe om uteareal. Veldig mange skolegårder har kun en fotballbane, men man har ikke balltre, og man har ikke løkke for jentene. Man har ikke typisk tilrettelagte skoleområder og verktøy som får elevene til å være aktive. Det er disse verktøyene jeg ønsker at statsråden skal gripe fatt i, og det er disse verktøyene jeg ønsker at Stortinget skal ta en diskusjon om, og at man også ser på utviklingen av uteområdet på skolen som en del av skolen og en del av den aktiviteten som skjer der.

Statsråd Kristin Clemet: Jeg legger ikke skjul på at jeg synes dette kanskje har utviklet seg til en litt merkelig debatt.

Rolf Reikvam sier at dette dreier seg om synet på læring og på skolegården som læringsarena, at det er der vi har forskjellige syn. Men jeg må minne om at det spørsmålet som er stilt i interpellasjonen, er:

«Hvilke planer har statsråden for å forbedre skolegårdens arealer, utstyr og muligheter, og hvilke tiltak vil hun iverksette?»

Fire sider tekst svarte jeg på det spørsmålet. Deretter fikk jeg et oppfølgingsspørsmål om hvilke statlige normer vi skulle ty til. På det svarte jeg at jeg ikke er tilhenger av å ty til den typen tiltak, fordi jeg tror på det kommunale selvstyret. Så sier Rolf Reikvam at vi må kunne diskutere, og så kommer mange fine ord som normer, regler, veiledning, råd, føringer og anbefalinger. Men jeg tror vi må holde fast ved at staten kan styre via lover og forskrifter osv., og da er det de facto å overstyre det kommunale selvstyret på en eller annen måte, dvs. frata det kommunale selvstyret handlefrihet.

Den andre måten vi kan styre på, er å ikke gjøre det, men gi råd, spre de gode eksempler osv., men det er fundamentalt sett noe helt annet. Dette er å slå inn åpne dører, det har jo alle snakket om i denne saken. Jeg la i mitt innlegg stor vekt på at det er viktig å gi råd, komme med råd fra fagmiljøer, spre de gode eksempler, bruke demonstrasjonsskoler, nettsteder osv. – svaret mitt var jo fullt av den typen eksempler. Jeg gikk til og med så langt – når Lena Jensen nå til slutt snakket om at når vi ellers diskuterer kvalitet, er vi villige til å diskutere alle mulige former for verktøy – at jeg sa at vi kunne vurdere å implementere denne typen ting i det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet.

For meg høres det ut som om Stortinget her er ganske enig, men at det kunne være lurt med et bitte lite gruppe-møte i SV.

Presidenten: Sak nr. 2 er dermed ferdigbehandlet.

S a k n r . 3

Innstilling fra næringskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Kristin Halvorsen, Karin Andersen, Olav Gunnar Ballo og Sigbjørn Molvik om å gi kommuner anledning til å inngå kontrakter med frivillige organisasjoner, som Røde Kors og Frelsesarmeen, om helse- og sosialtjenester uten anbudsutsettelse (Innst. S. nr. 116 (2003-2004), jf. Dokument nr. 8:11 (2003-2004))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, har en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Ordfører for saken, Aud Gaundal, sitter fast på toget, har presidenten fått beskjed om. Derfor er første taler Grethe Fossli.

Grethe Fossli (A): Jeg har ikke behov for å bruke 5 minutters taletid i denne saken, siden jeg er stand-in for saksordføreren og har fått beskjed relativt sent.

Det er jo slik i denne saken at en nesten enstemmig komite er fornøyd med statsrådets svar, at han vil gjøre midlertidig unntak fra prosedyrekravene i innkjøpsforskriften ved kjøp av helse- og sosialtjenester fra frivillige organisasjoner. Flertallet i komiteen er altså svært fornøyd i saken. Det er egentlig ikke noe mer å si om det, siden saken også tidligere har vært reist av andre stortingsrepresentanter gjennom brev til statsråden.

Presidenten: Da blir neste taler Øystein Hedstrøm. Talerlisten stemmer ikke helt overens med de representantene som befinner seg i salen.

Øystein Hedstrøm (FrP): Jeg er tilfreds med å komme til tidlig i debatten.

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti om et generelt unntak fra regelverket om offentlige anskaffelser for kjøp av helse- og sosialtjenester vil ikke vinne gehør i Stortinget. Selv om EØS-regelverket, inkludert tjenstedirektivet, ikke pålegger avtalelandene å konkurransesette helse- og sosialtjenester, motsetter næringskomiteen seg at disse tjenestene i sin helhet skal unntas fra reglene om offentlige anskaffelser.

En samlet komite støtter derimot et midlertidig unntak fra prosedyrekravene i innkjøpsforskriften angående kjøp av helse- og sosialtjenester fra frivillige organisasjoner. Endringen i forskriften er allerede innført med umiddelbar virkning. Regjeringens begrunnelse er at det er viktig å få vurdert humanitære organisasjoners viktige rolle og hvordan den skal ivaretas, ved å unngå negative følger av konkurransesetting der rent kommersielle virksomheter deltar.

Kristne og ideelle organisasjoner har selvfølgelig reagert positivt på unntaket. De kaller det en seier for fornuften og håper det vil bli permanent. Nå slipper de en del av sine engasjementer og konsentrerer seg like mye om økonomi. På den andre siden står Servicebedriftenes Landsforening, som organiserer virksomheter som driver private omsorgsbedrifter, hvor man er i harnisk. Foreningens direktør Petter Furulund vurderer aksjoner for å få stoppet unntaksbestemmelsen. Han uttaler til Kommunal Rapport at hvis statsråden mener at ideelle organisasjoner skal leve et vernet liv på den ene siden og i neste omgang være med på anbud og konkurrere med Landsforeningens medlemmer, f.eks. om drift av sykehjem, så skjønner alle at dette er prinsippløst.

Fremskrittspartiet støtter det midlertidige unntaket for frivillige organisasjoner, men vi er usikre på om det skal gjøres til et varig unntak.

Det er også viktig å ha en god ressursutnyttelse. Når offentlig sektor velger en dyrere leverandør enn nødvendig, betyr det større utgifter for skattebetalerne, et redusert tjenestetilbud eller en kombinasjon av begge deler. Stat, fylker og kommuner handler årlig for ca. 220 milliarder kr. Selv uten det midlertidige unntaket som nå er innført, viser undersøkelser at offentlige etater og politikere ofte ikke følger lovverket ved anskaffelser. Det er indikasjoner på at kartellvirksomhet og kameraderi fortsatt praktiseres, og at makelighetsfaktoren og manglende lokal kompetanse florerer.

Det ville være uheldig om det unntaket som er innført, skulle resultere i at langt færre innbyggere kan få helse- og omsorgstjenester til riktig tid og til en fornuftig kostnad. Vi har i dag anslagsvis 380 syke- og aldershjem og rusinstitusjoner drevet av kristne og humanitære organisasjoner. De gjør en viktig innsats. Samtidig er det mange av disse organisasjonene som er profesjonelle og erfarne aktører, og som har gode muligheter til å hevde seg i en sunn konkurranse.

Likevel er det viktig å få vurdert humanitære organisasjoners betydelige innsats. Alt kan ikke vurderes ut fra et konkurransegrunnlag. Man må også se på mulige sam-

funnsmessige konsekvenser og særskilte forhold knyttet til frivillige organisasjoners rolle som tjenesteleverandører for å unngå mulige negative virkninger av innkjøpsreglene. I vurderingene som gjøres, bør man også drøfte mulighetene for alternativ støtte til ovennevnte organisasjoner.

Helt avslutningsvis: Det arbeidet Regjeringen nå har fått utført i tilknytning til evalueringen og revisjonen av innkjøpsregelverket, må også bety at ideelle organisasjoners stilling blir helhetlig vurdert, inklusiv mulige langsiktige konsekvenser og virkninger av unntak.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag, referert i innstillingen.

Presidenten: Representanten Øystein Hedstrøm har tatt opp det forslaget han refererte til.

Nå ser det ut til at talerne etter hvert har ankommet salen, så da skal vi se om vi får en ryddighet i rekkefølgen etter hvert.

Ivar Kristiansen (H): Jeg hadde egentlig ikke tenkt å bruke så veldig mye tid på denne saken. Jeg skal heller ikke si at det var representanten Hedstrøm som provoserte meg. Han gjorde på ingen måte det. Men for ordens skyld tror jeg det kan være korrekt bare å slå fast at selv om Fremskrittspartiet har fremmet et alternativt forslag, er det bred enighet i salen i denne saken.

Vel vitende om at vi har et innkjøpsregelverk, et anbudsregelverk, med terskelverdier å forholde oss til, og at vi har en EØS-lovgivning å forholde oss til, som dog unntar kjøp av helse- og sosialtjenester, tror jeg at vi i svært stort grad er enige om å følge det som Regjeringen egentlig legger opp til her. Regjeringen har vedtatt å innføre et midlertidig unntak fra plikten til å gjennomføre åpen konkurranse ved kjøp av helse- og sosialtjenester fra ideelle organisasjoner, og Regjeringen skal komme raskt tilbake med forslag til gjennomføring av tiltak på denne sektoren, slik at kravet om åpen konkurranse ikke går utover det samfunnsmessige engasjementet til de ideelle organisasjonene. Jeg tror faktisk at dette kommer til å skje før denne toårsfristen som Fremskrittspartiet foreslår her. Derfor tror jeg egentlig at vi alle sammen har den samme tilnærmingen til denne saken.

Inge Ryan (SV): Dette er en sak som er fremmet av SV, et såkalt Dokument nr. 8-forslag. Vi er svært glade for at det er respondert så positivt tilbake fra statsråden om at man er villig til å gjøre dette unntaket for frivillige organisasjoner. For oss er dette derfor en god dag. Det er ikke alltid slike forslag får en så rask og positiv tilbakemelding.

Slik sett kunne jeg egentlig bare ha sluttet her. Men jeg har lyst til å si litt om de frivillige organisasjonene som mange av oss beundrer for den idealisme og innsats som legges ned. Det at vi har romslighet til å behandle dem på en noe annen måte enn vi behandler kommersielle organisasjoner, tror jeg er viktig. Vi håper fra vår side at dette unntaket ikke bare blir midlertidig, men at man klarer å få til varighet utover det som det nå legges opp til.

Min oppfordring til statsråden er at det blir jobbet for at dette blir en varig ordning som de frivillige organisasjonene kan få benytte seg av i årene framover.

Olaf Gjedrem (KrF): Fyrst vil eg seia meg tilfreds med den verdsetjinga og den oppvurderinga av private organisasjonar si betydning for norsk samfunnsutvikling generelt – og spesielt innan denne sektoren – som ligg til grunn for utfallet av denne saka. Det er veldig gledeleg, og det er ei nødvendig erkjenning.

Problemstillinga som omhandlar om det skal vera mogleg for kommunar å få anledning til å inngå kontraktar med frivillige organisasjonar om helse- og sosialtenester utan anbudsutsetjing, er spennande, men òg svært aktuellt.

Me har ein diskusjon for tida rundt utforminga av eit framtidig pensjonssystem, fordi befolkningsutviklinga viser at færre og færre unge skal finansiera velferda til fleire og fleire eldre. Det betyr at me treng alle ledige hender som er tilgjengelege – og litt til. Ikkje noko må vera uprøvt, og det verste me kan gjera, er å leggja hindringar i vegen i form av lover og reglar som avgrensar dette. Når me ser på kva behov særleg helse- og sosialsektoren får framover, er det lett å forestilla seg kva slags moglegheiter og utfordringar me vil stå overfor. Som det kjem fram i svarbrevet frå ministeren, utgjer det offentleg kjøp av varer og tenester ikkje mindre enn over 200 milliardar kr årleg. Av dette utgjer igjen helse- og sosialsektoren betydelege beløp, som ikkje blir mindre i framtida.

Det som er viktig, er at myndigheitene og samfunnet legg til rette for best mogleg bruk av tilgjengelege ressursar, og at frivillige organisasjonar blir sikra rammer som støttar opp under det breie samfunnsengasjementet slike organisasjonar representerer.

For Kristeleg Folkeparti betyr det frivillige arbeidet som blir lagt ned i lag og organisasjonar, svært mykje. Det representerer ein idealisme og ei forståing av og ein omtanke for andre som me set stor pris på. Det handlar om kva slags verdimeslige haldningar me har til våre medmenneske, men òg om kva slags samfunn me vil ha.

Når det gjeld EØS-regelverket og tenestedirektivet, kjem det fram at det ikkje er noko pålegg for EØS-landa å konkurranseutsetja helse- og sosialtenester. Sjølv om det innanfor det offentlege i Noreg har vore ei varierende og til dels avgrensa erfaring med å arrangera konkurranse om helse- og omsorgstenester, ser eg at det framover kan vera behov for særskilde kompetansetiltak knytte til bestilling og definering av slike tenester. Eg har òg forståing for det synspunktet som kjem fram i svarbrevet frå ministeren, at best mogleg ressursutnytting, openheit, rettferd og gjennomsiktigheit er viktig på område der det offentlege har bestemt seg for ikkje å gjera arbeidet i eigen regi, men opna for konkurranse. Fordelen med konkurranseforma kan vera at ho både stimulerer det offentlege til å definera tenesta betre, og gjer at leverandørane yter sitt beste.

Når dette er sagt, er eg svært tilfreds med at ministeren på kort sikt opnar opp for å foreslå overfor Regjerin-

ga at ein kan gjera førebels unntak frå prosedyrekrava i innkjøpsforskrifta ved kjøp av helse- og sosialtenester frå frivillige organisasjonar. At ministeren vidare vil sjå nærare på ei meir omfattande vurdering av korleis eit mogleg varig unntak ved kjøp av helse- og sosialtenester frå slike organisasjonar kan sjå ut, og vurdere dei økonomiske og administrative konsekvensane av eit slikt unntak, er eg veldig fornøgd med.

Odd Roger Enoksen (Sp): Det er grunn til å være svært godt fornøyd med det vedtak som blir fattet i dag. Det gir faktisk også et visst håp om at næringsministeren i alle fall unntaksvis er villig til å bruke fornuft i forhold til sin vanligvis nesegruse beundring for konkurransens velsignelse i en viktig sak som dette. Det er jeg særdeles glad for.

Det som gjenstår nå, er å gjøre dette unntaket varig. Jeg tror det er et felles ønske i denne sal om at de frivillige og ideelle organisasjonenes posisjon innenfor omsorgssektoren skal ivaretas på en skikkelig måte. Det blir den neste utfordringen til helseministeren. At de kommersielle aktørene er misfornøyde, kan jeg på et vis forstå, men slik kan det gjerne være.

Fra Senterpartiets side ønsker vi å styrke offentlig drift av omsorgssektoren, og vi ønsker å ivareta den posisjonen som de ideelle og frivillige organisasjonene har. Gjennom det vedtaket som blir fattet her i dag, kan man sikre dette. Da får det stå sin prøve at det er noen som er misfornøyde med dagens vedtak. Det er all grunn til å være fornøyd med det som skjer i dag.

Statsråd Ansgar Gabrielsen: Representanten Enoksen snakket om statsrådets «vanligvis nesegruse beundring» for konkurranse. Jeg tror jeg deler den oppfatningen med antakeligvis hele stortingssalen at det er meget klokt at vi forvalter de offentlige midlene så fornuftig som mulig, og sørger for at de rekker lengst mulig.

Utgangspunktet også når det gjelder anskaffelse av tjenester til helse- og sosialsektoren, bør være at man i de tilfellene hvor man ønsker å ha det for annen regning enn for kommunens egen, har konkurranse for dette, kort og godt for å skape et så godt tilbud som mulig for de pengene Stortinget har bevilget til den enkelte kommune. Det er og vil også i fremtiden være det grunnleggende.

Så er det det å si at vi innenfor denne sektoren ikke må glemme den historiske virkeligheten, at frivillige organisasjoner faktisk har vært med og bygd opp veldig store deler av det som var både rusomsorg og sosialomsorg, og på annen måte. Det er en historisk lang link i forhold til at disse har gjort en stor innsats gjennom frivillighet.

Så er det slik at vi har et reglement for offentlige anskaffelser som jeg ikke vil bruke uttrykket nesegrus beundring om. Men undertegnede er meget påpasselig med å etterse at disse reglene følges, fordi offentlig bevilgede penger, innsamlede skattepenger, skal rekke lengst mulig for å gi et så godt tilbud som mulig til rusomsorg, til sosialomsorg osv. Det kan vi greie i en god kombinasjon ved at vi nå tar en gjennomgang og ser på disse 380 institusjonene for å se om det her er en forskjell. Det vil muli-

gens for noen være grunn til å ha varig unntak, mens det er andre som driver mer kommersielt, og da er ikke det formålet så nødvendig å ivareta. Men det som er det aller viktigste, er at dette egentlig bare er å gi kommunene en frihet til selv å velge. Det er jo ikke et pålegg om ikke å konkurransesutsette. De kommunene som ønsker å gjøre det, har selvfølgelig full anledning til det.

Jeg ser i innstillingen at det er en enstemmig komite som synes det er en klok idé Regjeringen kom med 11. januar, at vi tar en gjennomgang for å se hva vi skal gjøre permanent.

Fremskrittspartiet forslag om å begrense den midlertidige prøveordningen til to år, tror jeg at jeg allerede nå kan love skal bli overoppfylt. Det går nok mye raskere enn det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Øystein Hedstrøm (FrP): Det skal bli interessant å se utviklingen og hvilken rolle humanitære organisasjoner vil spille fremover i dette enorme markedet. Jeg har tenkt litt på det. Vi støtter, for å understreke det, innstillingen – som er enstemmig – men vi har vært usikre på om vi skal gjøre det til en permanent ordning.

I en tenkt situasjon kan det være slik at man i enkelte kommuner ikke konkurransesutsetter, men går direkte til en humanitær organisasjon. Man kan da tenke seg at den organisasjonen, som ikke har konkurranse, øker sin margin i den kommunen. Så har man andre kommuner som er ikke-sosialistisk styrt, f. eks. Oslo kommune, der det er knivskarp anbuds konkurranse. Man kan jo tenke seg at den samme humanitære organisasjonen er med og konkurrerer f. eks. i Oslo, og på grunn av at man kan ta høye marginer i andre kommuner uten konkurranse – altså en slags krysssubsidiering – kan man i Oslo legge seg lavest i anbudet. Mener statsråden dette kan være prinsipielt betenkelig, og kan det bryte med EØS-regelverket?

Statsråd Ansgar Gabrielsen: Representanten Hedstrøm begynte sin replikk med «i en tenkt situasjon». Da kom jeg på en formulering som jeg har lest i en bok av Trygve Bratteli: Han unnlot alltid å svare på spørsmål som begynte med «i en tenkt situasjon».

I en tenkt situasjon kan man i realiteten tenke seg hva som helst. Muligheten for krysssubsidiering, som representanten tok opp som en tenkt situasjon, vil ikke være annerledes for frivillige organisasjoner enn for kommersielle selskap, som både har fått et oppdrag uten anbud i én kommune og et annet oppdrag på anbud i en annen kommune. Når det gjelder muligheten for krysssubsidiering, vil det ikke være noen forskjell, enten man er en frivillig organisasjon eller et kommersielt selskap.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Olav Gunnar Ballo (SV): Som medforslagsstiller er SV og jeg særdeles godt fornøyd med det utfallet denne

saken har fått. Vi har i en årrekke sett hvordan humanitære organisasjoner, frivillige organisasjoner, har hatt et sterkt sosialt engasjement, både i Oslo og rundt om i hele landet. Jeg har i min egen hjemkommune, Alta, sett hvordan i sin tid Frikirken og pinsemenigheten var med på å bygge opp barnehjem, sykehjem og aldershjem, i et sterkt sosialt engasjement. Så har kommunen i sterkere og sterkere grad kommet inn med et samarbeid og til dels overtatt funksjonene som humanitære organisasjoner har hatt.

I Oslo ser man hvordan Frelsesarmeen er ute i miljøet hos de aller mest utsatte, enten det er personer som sliter med et alkoholmisbruk, eller personer med stoffproblemer, og tar dem inn i varmen, tar vare på dem. De har bygd opp en organisasjon for å sørge for at de ikke faller utenfor.

For SV framstår det som ganske absurd dersom man i neste omgang skulle konkurranseutsette tjenestene til organisasjoner som har gjort en jobb som ingen andre kunne ha gjort dem etter. Man hadde ikke kunnet gjort det rimeligere, og man hadde ikke kunnet gjort det bedre. I stedet for å skape den type trygghet som bare ville ha medført at man hadde redusert tjenestetilbudet overfor dem som hadde trengt det mest, har det vært viktig for SV å gi forutsigbarhet til organisasjonene, slik at de over tid kan fortsette å drive, beholde lokalene sine og være ute i felten og yte en humanitær innsats.

Jeg registrerer at Fremskrittspartiet, som det eneste partiet, har en helt annen tilnærming, og jeg må si at jeg er veldig overrasket over at man ikke ser disse aspektene. Uansett hva man ellers måtte mene om konkurranseutsetting, kan det umulig være tjenlig at man undergraver humanitære organisasjoners mulighet for over tid å kunne gjøre nettopp en humanitær innsats. Det ville jo være konsekvensen hvis man ikke unntar dem fra vanlige konkurransevilkår når det skal konkurranseutsettes.

Jeg registrerer hva statsråden sier om frivillighet i forhold til enkeltkommuner, men det er klart at SV vil være av den formening at hvis enkeltkommuner konkurranseutsetter også i forhold til de virksomhetene som vi her har nevnt, vil det være uheldig. Vi håper og tror at med de endringene som her kommer, vil det ikke skje i norske kommuner. Man vil slå ring om de frivillige organisasjonene og sørge for at de fortsatt har mulighet til å bistå i det humanitære arbeidet.

Takk for oppmerksomheten.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 1873)

S a k n r . 4

Innstilling frå næringskomiteen om gjennomføring av råfiskloven og fiskeeksportloven i 2001 og 2002 (Innst. S. nr. 120 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 17 (2003-2004))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Lodve Solholm (FrP) (ordfører for saka): Eg skal prøve å bruke mindre enn fem minutt og berre seie at komiteen er nøgd, og særst nøgd, med St.meld. nr. 17, som på ein klar og skikkeleg måte viser gjennomføringa av råfisklova og fiskeeksportlova i 2001 og 2002.

Det er eit par ting vi kan leggje merke til. Det viser seg nok ein gong at fiskerinæringa er ein av berebjelkane i norsk økonomi, og vil vere det i framtida, dersom vi evnar å hauste fornuftig av den fornybare ressursen. Det blir også, har komiteen merka seg, frå 1. mai 2004 ei transittordning for EU-fartøy. Komiteen er nøgd med og samd i at norske styresmakter gjennomfører dette, og at det blir sett krav om ressurs- og veterinærkontroll som dei sentrale elementa i ordninga. Vi har også merka oss at EU-kommisjonen er samd i dette synet. Vi håpar at Regjeringa tar ei evaluering, og at vi på ein høveleg måte får tilbakemelding til Stortinget om korleis dette har gått.

Vidare trur eg det er viktig å merke seg at dei forordningane som er sette i verk av kontrollverket og Regjeringa når det gjeld fiskefjusk, både på land og på sjø, ser ut til å ha verknad. Likeins ser det revideringsarbeidet som no er gjort i forhold til landingssetel, ut til å vere ei fornuftig revidering. Komiteen ber om at Stortinget får ei tilbakemelding om korleis dette har verka og vil kome til å verke.

Derfor vil ein samla komite berre rå til at St.meld. nr. 17 blir å leggje ved møteboka.

Åsa Elvik (SV): Eg lurte ein augneblink på om vi hadde blitt det nest største partiet på Stortinget, men eg skjønar at eg skal ta signala og avgrense innlegget mitt eg også. Saksordføraren sitt innlegg kunne eg stort sett ha skrive under på.

Vi har ein mindretalsmerknad i lag med Senterpartiet som problematiserer den transittordninga som vart ein konsekvens av den utvida EØS-avtalen. Vi meiner at å tillate transitt er direkte i strid med råfiskloven, og fremma derfor då vi behandla den utvida EØS-avtalen i førre veke, eit forslag i forhold til nettopp dette. Men det som vi er opptekne av i dag, i denne saka, er at ein får på plass kontrollordningar som er gode nok. Salslaga har som jobb å sørge for at det kvantumet av fisk som blir landa, blir registrert. Det er ein viktig kontrollfunksjon, og vi klarer ikkje å sjå at dette ikkje også skal gjelde for transittlandingar.

Eg skal i denne omgangen nøye meg med berre å nemne at dette er noko som vi håpar kjem på plass på ein tilfredsstillande måte. Denne kontrollen er utruleg viktig, og det gjeld også transittlandinga. Så får vi heller ta opp saka ved seinare høve viss det viser seg at ein ikkje får på plass ei tilfredsstillande ordning i forhold til dette.

Saksordføraren kunne kanskje ha komme med nokre honnrord i forhold til korleis råfiskloven fungerer, men

det er kanskje i strid med saksordføreren sitt partiprogram. Vi får heller ta den debatten seinare, når vi ikkje har berre ei ordinær årsmelding til behandling.

Odd Roger Enoksen (Sp): Hvis jeg oppfattet saksordføreren riktig, sa han at komiteen var fornøyd med at det ble innført en transittordning. Hvis det var det som ble sagt av saksordføreren, gjelder ikke det en enstemmig komite. Komiteen har merket seg at det ble innført en transittordning, men som det ble sagt av foregående taler, har Senterpartiet og SV en særmerknad som går nettopp på dette med transittordningen. Resten av gjennomføringen av råfiskloven er historie. Det er mulig jeg har hørt feil i forhold til det saksordføreren sa.

Vår innvending er i forhold til flere punkt. Det er fortsatt slik at 20 pst. av det kvantum som landes i Norge, landes av utenlandske fartøy. Nå er det forholdsvis lite av dette som kommer fra EU-fartøy. Hvordan utviklingen vil bli framover, når en åpner for transitt, er vanskelig å spå. Men jeg tror faktisk det er grunn til å frykte at i det øyeblikk man har akseptert transitt for EU-fartøy, vil det i neste omgang komme til å bli særdeles vanskelig å si nei til transitt fra andre land som vi har et utstrakt handelssamkvem med. Jeg tenker først og fremst på Russland. Aksept av transitt også for russiske fartøy vil få store konsekvenser for norsk fiskeindustri, som i dag mottar et kvantum på opp mot 20 pst. av det totale kvantum som landes på norsk jord, fra utenlandske fartøy. Så jeg kunne gjerne tenke meg å utfordre statsråden til å si noen ord om hva statsråden tror vil bli konsekvensene for fiskeindustrien, hvis et slikt utfall skulle bli resultatet av at man nå har åpnet for transitt.

Transitt av fisk var et av de store temaene i debattene rundt forhandlingene om EØS-avtalen og i forhandlingene om EU-medlemskap på begynnelsen av 1990-tallet. At man har måttet akseptere transitt av fisk, er et stort tilbakeskritt i forhold til den omsetningsordning som vi har hatt, og de kontrollordningene som vi har hatt, gjennom at alt registreres gjennom Råfisklaget og salgssorganisasjonene. Det er også etter min oppfatning en reell trussel i forhold til mulighetene til å si nei til transitt også fra andre land som har et betydelig fiske i disse havområdene som vi her snakker om.

Steinar Bastesen (Kp): Jeg har bare 5 minutter til rådighet. Jeg skulle gjerne hatt hele dagen til rådighet! Men dette er et typisk eksempel: Når jeg ser bort på presseløsningen, er den tom. Vi diskuterer faktisk det som har mest betydning for Distrikts-Norge, men ingen bryr seg, iallfall ikke pressen. Jeg er glad for at det er så pass mange i salen.

Jeg har, som den eneste i salen og på Stortinget, sittet i styret i et salgslag. Jeg har sittet i Råfisklagets styre. Jeg må si meg helt enig med dem som har hatt ordet for å snakke om transitt. Jeg trodde ikke mine egne øyne da jeg så at Regjeringen har godtatt transitt av fisk som blir landet i Norge – sende den ut av landet, uten at den blir bearbeidet! Vi rører ikke fisken, vi bare sender den ut av landet! Det er nesten utrolig at det går an! Jeg trodde ikke

mine egne ører og øyne. Til gjengjeld skal vi få en økt kvote for frosne pillede reker. Det er iallfall ikke kystfiskerne i Nord-Norge som fisker de rekene.

Da vi innførte tollkvotene – vi kommer til en ny sak, som jeg skal snakke litt om – var det for å tilføre lokal-samfunnene råstoff. Det var ikke for noe annet. Det var for at aksjonærene i trålerne skulle få råstoff til bearbeiding. Det har vært gjennomgangsmelodien for kystflåten, for alle som har levert fisk, at det har vært for å skape arbeid for dem som bor langs kysten. Det er jo tross alt langs kysten man driver fiske. Det var ikke for å gjøre aksjonærene større og mektigere, men det var for å skape arbeid. Og det har vi vitterlig gjort!

Når Råfisklaget får skylden for at fiskeprisene er høye i Norge, må jeg gjøre forsamlingen oppmerksom på at det er på første hånd råfiskloven regulerer prisen, ikke på siste hånd. På siste hånd er det det frie markedet som bestemmer prisen. For eksempel blir torsk i dag betalt med 17 kr pr. kg på første hånd, fastsatt av salgslaget. Hva dere må betale i Oslo, vet dere best selv, men 80 kr er ikke noe sjeldent. Det er det frie markedet som har bestemt at prisen skal stige fra 17 kr til 80 kr. Det er det frie markedet, det er ikke Råfisklaget! Så de som går rundt og sier at det er råfiskloven og Råfisklaget som har sørget for at prisene er så høye for forbrukerne, tar feil. Det er det frie markedet som bestemmer at prisen skal være så høy. Det gjelder ikke minst fisken, men det gjelder også leveren, som man nesten ikke får mer enn et par kroner kiloen for, og rognen, som man bare får sju-åtte kroner kiloen for. Dere vet selv hva dere betaler. Det er det frie markedet.

Vi vet utmerket godt, og har visst det helt siden jeg var gluntungen, at fisken kunne tas opp av noen få enheter. Det er ikke noe nytt, det er gammelt. Men vi har valgt den motsatte vegen. Vi har valgt å skape sysselsetting for folket, for dem som trengte det. Men i dag opplever vi det motsatte. Nå er det altså aksjene som skal stige og bli verdifulle.

Når det gjelder ulovligheter i næringen, er dette den eneste næringen jeg vet om hvor man blir bøtelagt for å gjette feil. Hvis man gjetter at man har 30 tonn om bord og går til kjøperen og leverer fisken, og det så viser seg at man leverer 20 tonn, får man bot fordi man har en underreportering på 10 tonn. Hvis man går til kjøperen og leverer 40 tonn, og man har gjettest at det er 30 tonn, får man også bot. Det er den eneste næringen hvor man får bot for å gjette feil.

Ivar Kristiansen (H): Jeg tror vi har havnet på et sidespor, som nærmest minner om en blindvei, når vi konsentrerer oss om de bekymringer norske salgslag måtte ha når det gjelder landing, eventuelt mangel på landing, av EU-fisk eller annen fisk i Norge. Dette er en sak som har forblitt uløst, som opprinnelig var en del av EØS-avtalen, men som har ligget uløst siden 1994, og som egentlig ingen andre enn norske salgslag, i særdeleshet Råfisklaget, interesserer seg for. Man skulle egentlig tro at de i forsamlingen som er bekymret for dette, i større grad var interessert i å legge forholdene bedre til rette for

at både russere og EU-land i større grad skulle kunne lande fisk i Norge. Dette er fullt ut mulig, i den grad man er i stand til å betale mer for utenlandsk fisk i Norge enn det som er det sedvanlige når de leverer fisken utenfor norske havner. Jeg tror det burde bekymre flere, inkludert hr. Bastesen, at det ikke er utenlandsk fisk som først og fremst føres ut over landegrensene ubearbeidet. Det gjelder stort sett det aller meste av norsk fisk. Man kunne i hvert fall ha tatt seg litt tid og stilt seg spørsmålet: Hvorfor er det blitt slik?

Det er helt korrekt at råfiskloven legger ned forbud mot tilvirking, omsetning og utførsel av fisk uten førstehånds godkjenning. Men det er jo svært lite fisk fra EU som landes i Norge. Det er klart at så lenge det ikke er norske kjøpere, hvorfor skulle EU-land påta seg den merkostnaden som ligger i lossing, kontroll, transport osv.? Vi burde heller se problematikken stikk motsatt og bekymre oss over at man f.eks. når det gjelder russisk fisk, ser det mer attraktivt og lønnsomt å passere utenom norske havner, utenom norske filetanlegg, utenom norske fabrikkarbeiderhender osv. Men de som er bekymret i denne saken, må innse at vi med åpne øyne har lagt forholdene til rette slik at det er mer attraktivt å lande denne fisken utenfor landets grenser. Hvem er det som er bekymret i denne saken? Det er i hvert fall ikke norske industribedrifter. Det er ikke de som anmelder bekymringer i denne saken. De ser ikke noen trussel, fordi det rett og slett ikke er noe omfang på dette relativt sett konstruerte problemet. Vi burde kanskje bekymre oss mer for at det i altfor stor grad er norske fartøy som lander fisk utenfor landets grenser. 20 pst. av norske reker landes på Island. Vi sender kolmule og annen pelagisk fisk til Danmark og til Storbritannia. De bekymrer seg ikke for at norsk fisk landes der, men i Norge konstruerer vi altså helt andre bekymringer. Jeg ser at det er stor interesse for å ivareta salgslagenes interesser, og man kunne i hvert fall i én linje i innstillingen ha bekymret seg litt for den næringsmessige siden av denne saken.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Steinar Bastesen (Kp): Jeg har bedt om ordet, for hvis Ivar Kristiansen ikke forstår hva som har skjedd, kan jeg friske på Kristiansens hukommelse. Det var Thor Listau som fiskeriminister som opphevet frysekonsjensloven. Det burde Ivar Kristiansen vite. Det er årsaken til at fisken blir landet og går ut av landet i frossen form, og at det ikke skapes arbeidsplasser. Han konsentrerte seg kun om å snakke om reker og kolmule, som er en pelagisk fisk. Jeg må igjen si at det ikke er kystfiskerne, og slett ikke de i Nord-Norge, som fisker verken kolmule eller reker.

Ja, det er bekymringsfullt. Det som var hovedårsaken til mitt innlegg, var jo at vi ikke kan skape arbeidsplasser i distriktene og i Nord-Norge, og at fisken blir sendt ut av landet. Men hadde det blitt bedre hvis hele EU-flåten hadde ført fisken fra Norge, uten å skape en eneste ar-

beidsplass? Hadde det blitt bedre da? Det er jo det Ivar Kristiansen står her og sier: All fisk ut, ingenting i Norge! Det er jo det som er alternativet, ikke å skape en eneste arbeidsplass. Men de som eier båtene, blir fetere og fetere og mektigere og mektigere, og aksjene deres blir mer og mer verdt, fordi de stort sett ukontrollert kan lande fisken i EU-land.

Ja, jeg forsvarer salgslagene. Salgslagene er opprettet av de små for å ivareta de smås interesser. Det er ingen problemer for de store, for de tar fisken om bord og kan gjøre akkurat som de vil med den. Men det er de små, som ikke kan ivareta fisken, som har dannet salgslagene. Det er de som trenger salgslagene mest. De trenger en garanti for prisen og for oppgjøret.

Så jeg er forbauset over Ivar Kristiansens innlegg. Men når han har holdt det, håper jeg inderlig at velgerne forstår hva Høyre i realiteten står for: fisken ut av landet, ikke skap en arbeidsplass!

Odd Roger Enoksen (Sp): Man burde vel kanskje ikke bidra til å forlenge debatten. Men det var en del av det Ivar Kristiansen sa, som jeg rett og slett ikke kan la stå uimotsagt.

Det er for så vidt en grei arbeidsdeling at Ivar Kristiansen bekymrer seg for reker og kolmule, og at andre bekymrer seg for resten av norsk fiskerinæring. Det sier vel for så vidt litt om dimensjonene i det man er opptatt av. Det er ikke først og fremst framtiden til salgslagene som opptar undertegnede, selv om salgslagene og den omsetningsordningen vi har i Norge, er særdeles viktige for å opprettholde den strukturen vi har i norsk fiskerinæring. Det er ikke til å kimse av. Men det kunne være betimelig å stille spørsmålet: Når Ivar Kristiansen mener at EU-flåten ikke skal påta seg kostnader ved å følge det norske omsetningssystemet, hvordan skal Ivar Kristiansen i neste omgang forsvare at norske fiskere skal måtte forholde seg til de samme kostnader og de samme forordninger – altså gi EU-flåten et konkurransefortrinn i forhold til den norske flåten ved å unnta dem fra de ordninger som norsk flåte og norske fiskere må underordne seg?

Det er først og fremst hensynet til industrien, til arbeidsplassene og til mulighetene for verdiskaping i Norge som opptar meg. Det er riktig at en stor del av det kvantumet som landet skulle bearbeide, går ut igjen. Men jeg tror ikke at industrien i Norge som kjøper denne fisken, gjør det vederlagsfritt. Jeg tror faktisk at norsk industri og norske fiskekjøpere tjener penger på det utenlandske kvantumet som de tar inn, og at det har betydning for deres virksomhet. Det gjenstår å se hva som vil bli konsekvensene, og hva som vil være Regjeringens holdning i det øyeblikket Russland banker på døren og ber om den samme adgang til fri transitt som EU-land nå har fått. Det vil i så fall få langt større konsekvenser for nordnorsk industri og for fiskerinæringen i Nord-Norge.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 1873)

S a k n r . 5

Innstilling fra næringskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Bendiks H. Arnesen, Aud Gaundal, Oddbjørg Ausdal Starrfelt, Asmund Kristoffersen, Gunn Olsen og Reidar Sandal om en helhetlig kystpolitikk og kystsamfunnenes utfordringer (Innst. S. nr. 119 (2003-2004), jf. Dokument nr. 8:131 (2002-2003))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppen:

Arbeiderpartiet og Høyre 15 minutter hver, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti 10 minutter hver, og Senterpartiet, Venstre og Kystpartiet 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletiden.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Lodve Solholm (FrP) (ordfører for saka): Først vil eg gi ros til Arbeidarpartiet for eit Dokument nr. 8-forslag som set fingeren på ein del vitale spørsmål for Kyst-Noreg. Det er ein samla komite som går inn for at det skal utarbeidast ei stortingsmelding. Det er ei viss usemje mellom Arbeidarpartiet, SV og Senterpartiet på den eine sida og Kristeleg Folkeparti, Høgre og Framstegspartiet på den andre sida når det gjeld omfanget av ei slik melding. Det som det er viktig å ta fatt i, er at det langs Kyst-Noreg er store ressursar både av fornybar karakter og av ikkje-fornybar karakter. Eg trur det òg er viktig at vi ser samanhengen mellom dei ymse ressursane og utnyttinga av dei, og tilrettelegg for at Kyst-Noreg skal kunne ha ei framtid.

Det som det likevel er viktig å seie, er at kystpolitikk for så vidt ikkje er berre fiskeri eller berre sjøfart, men at det omfattar kolossalt mykje, både gass, olje, skipsfart, turisme, landbruk og samferdsel i vidaste forstand. Det gjer at det å skulle lage ei stortingsmelding som skal dekkje alt dette, ville bli eit omfattande arbeid. Dessutan ville det faktisk bli litt dobbeltarbeid, fordi mange av desse områda som eg no nemnde, får sine egne stortingsmeldingar. Vi har NTP, transportplanen, som omhandlar alt som har med samferdsel å gjere, vi har ei reiselivsmelding, ei skipsfartsmelding, som er like rundt hjørnet, og vi har meldingar når det gjeld olje og gass. Det gjer at eg og det som kan karakteriserast som fleirtallet i salen, som er mindretallet i komiteen, vil hevde at det vil bli dobbeltarbeid når ein skal utarbeide ei stortingsmelding for alle desse områda som det allereie er blitt utarbeidd meldingar for. Dessutan vil eg også nemne at det skal utarbeidast ei regionalmelding, som går på regionalpolitikk.

Men det er viktig at vi i Stortinget ser på korleis vi skal kunne klare å stimulere dei områda i Noreg der det ikkje går slik som vi ønskjer. Det er klart at i enkelte kystområde og på enkelte plassar går det så det susar, for å bruke eit folkeleg uttrykk, og som vi kanskje ikkje treng å gi så mykje stimulans, mens andre område slit og treng stimulans. Derfor er det viktig at vi ser på dette. Når mindretallet i komiteen vil avgrense ei stortingsmelding til å omfatte fiskeria og dei marine næringane, er det som sagt fordi vi får meldingar på dei andre spesifikke områda. Men det er klart at når statsråden og departementet skal utarbeide denne meldinga, må dei skjegle til dei andre meldingane og sjå heilskapen i dette, slik at det blir til det beste for kystsamfunna. Eg trur ikkje det er nokon tvil om at heile komiteen meiner at ein må sjå heilskapen, men i denne meldinga er det nok å leggje hovudvekt på fiskeri og marine næringar, og då sett i samheng med dei andre meldingane som kjem på dei ymse områda.

Med desse få orda vil eg berre ta opp mindretalsforslaget på vegner av Høgre, Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti.

J ø r g e n K o s m o hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Lodve Solholm har tatt opp det forslaget han refererte til.

Bendiks H. Arnesen (A): I Norge er vi så heldige at vi har en kyst som er rikelig forsynt med viktige naturressurser, ressurser som det er stor etterspørsel etter, og som det betales godt for. Norge er det man kan kalle en stormakt hva angår naturressurser.

Vi vet at mange kystsamfunn har en positiv utvikling, men vi vet også at mange kystsamfunn preges av betydelig stagnasjon og nedbygging. Det er f.eks. et paradoks at Finnmark, som har landets rikeste naturressurser, også har landets høyeste arbeidsledighet.

Fisk er en svært viktig ressurs, men vi vet at kysten er rik på så mye annet og dermed har mange andre muligheter. Her finnes et viktig landbruk, som produserer ren mat, og som kan utvikles videre, her er store muligheter for industrien, her er store olje- og gassforekomster, her er bergverk, her er reiselivsprodukter som kan utvikles til langt mer, og her er viktige kompetansebedrifter som kan utvikles videre, for å nevne noe.

For å utnytte dette gjennom aktiv verdiskaping er det viktig at rammebetingelsene er på plass, og at man har samferdselstilbud som er tjenlige for sysselsetting og for bosetting. For meg er det ufattelig at vi er kommet i en slik situasjon at kystsamfunn som ligger nær slike livsviktige ressurser, og som har så store muligheter, nå nærmest er i ferd med å bukke under. Hvorfor får ikke områder med så mange naturgitte fortrinn se resultater i form av sterke bedrifter og en solid bosetting? Hvilke rammebetingelser er det som mangler, og som må på plass for å snu denne utviklingen? Det er det bare en helhetlig gjennomgang som kan gi svaret på.

Jeg sitter altså ikke med hele fasiten, men i Arbeiderpartiet føler vi et ansvar for å få dette på dagsordenen. Jeg tror vi alle må innse at Stortinget ikke kan fraskrive seg et slikt ansvar.

Vi snakker alle ofte om å ta hele landet i bruk, og det er en bred enighet om at hovedtrekkene i bosettingsmønstret skal opprettholdes. Derfor påligger det, etter min mening, også storting og regjering et ansvar for å gå inn i situasjonen på en grundigere måte og være villige til å sette inn de virkemidler som skal til for å nå målene og for å utnytte de verdier som ligger i våre ressursrike kystsamfunn.

Jeg er forbauset og skuffet over at Kristelig Folkeparti, Høyre og Fremskrittspartiet ikke ser denne alvorlige situasjonen og er villige til å få i gang en prosess som kan motvirke en ytterligere stagnasjon i enkelte kystområder.

Arbeiderpartiet foreslo i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 20 for 2002-2003 om strukturtiltak i kystfiskeflåten at det måtte fokuseres på de samfunnsmessige konsekvenser av de vedtak som blir fattet, men dette ville ikke regjeringspartiene og Fremskrittspartiet bruke tid på.

Nå opplever vi at de samme partiene motsetter seg at det skal framlegges en stortingsmelding om kystsamfunnenes situasjon og om helheten i kystpolitikken.

Stortinget behandler årlig en rekke enkeltsaker fra mange departementer, slik saksordføreren var inne på, som angår kystsamfunnene og kystnæringene, men helheten blir ikke tilstrekkelig debattert. Når vi hele tiden behandler enkeltsaker og gjør enkeltvedtak, er det en fare for at helheten blir borte, og at det ene vedtaket slår det andre i hjel.

Jeg tror at kystfolket som bor i større og mindre kystsamfunn, nå forventer at Stortinget skal begynne å se på helheten og få på plass de rammebetingelser som trenges for å utnytte kystens utrolige muligheter til nasjonal verdiskaping.

Det er dette Arbeiderpartiet ønsker å oppnå med å få en stortingsmelding om en helhetlig kystpolitikk og om kystsamfunnenes utfordringer. Dette forslaget vil etter alt å dømme bli nedstemt av regjeringspartiene og Fremskrittspartiet i dag. I stedet vil vi få et vedtak der en ber om en ny sektormelding, og som ikke tar hensyn til helheten.

Jeg hører hva saksordføreren sier i dag, men dette henger ikke sammen med det han og hans parti vil stemme for senere i dag. Jeg hadde trodd at vi denne gangen skulle få satt helheten på kartet og få tatt kystbefolkningen skikkelig på alvor.

Ivar Kristiansen (H): Jeg synes saksordføreren på en utmerket måte har redegjort for saken, som jeg føler får en veldig positiv oppfølging. Bakgrunnen er jo et Dokument nr. 8-forslag fra Arbeiderpartiet. Jeg synes partiet kanskje burde ha anstrengt seg litt for å gi positivt uttrykk for at man er glad for at denne saken får en langt mer positiv oppfølging enn den serien av andre Dokument nr. 8-forslag som blir vedlagt protokollen, som stort sett er den generelle skjebne, eller avvist.

Jeg tror det som representanten Arnesen nå gjør seg til talsmann for, er en forhåndsdomming av det produktet som vi – heldigvis – kommer til å få, nemlig en egen stortingsmelding som vil fokusere på de rammevilkårene som fiskeriene og de marine næringene har, og det utviklingspotensialet som disse næringene har for verdiskaping og bosetting langs kysten. Jeg tror at hvis vi går inn i problematikken i det budskapet som Arnesen presenterte her, ser vi at det er de kystsamfunnene som ensidig baserer seg på fiskeriene, som gjennom de siste 35 år har vært de mest forvitrede og truede bosettingssamfunn i dette landet.

Det er ikke mangel på stortingsmeldinger, kommisjoner osv. De kommer nå på løpende bånd, og tar for seg sektor for sektor på områder som selvfølgelig hele norskekysten nå vil bli berørt, og er berørt, av. Derfor kan jeg ikke dele den bekymring som representanten Arnesen gjør seg til talsmann for på vegne av Arbeiderpartiet når det gjelder det dokumentet som kommer nå. For jeg tror nemlig at vi gjennom det som det nå kommer til å bli flertall for i denne salen, får en langt større treffsikkerhet rundt det som kan bli situasjonen for de kystsamfunnene vi alle er så opptatt av, og deres skjebne, i motsetning til et dokument med en bredde som blir så stor og så lite treffsikker at man sannsynligvis setter Kommunaldepartementet i sving med å lage et produkt som skal analysere samfunnene fra Svinesund til Grense-Jakobselv. Jeg er redd for at det kommer til å bli et produkt som ikke fokuserer nok på eller gir en treffsikkerhet i forhold til de sårbare samfunn som vi alle er så opptatt av.

Jeg kan heller ikke ha det samme negative utgangspunkt som forslagsstillerne har i denne saken. Vi er kjent med de avstandsproblemer og de klimatiske problemer som særlig kystsamfunnene i den nordlige landsdelen har vært og er preget av. Vi har tross alt fått de grunnleggende forhold mer på plass de siste to-tre år, noe som kan gi positive konsekvenser. I norsk økonomi har rente, kronkurs, lønnsoppgjør gjort at nettopp den delen av kysten som er mest sårbar, mest eksportrettet og mest konkurranseutsatt, naturlig nok har vært igjennom fall i kjøpekraft i de markeder man leverer 95 pst. av sine varer og tjenester til. Vi har fått fokusert på den situasjonen. De grunnleggende forholdene er kommet på plass. Derfor tror jeg at vi fra næringskomiteen, fra denne salen, må bidra til å gi denne næringen, som er utstyrt med de dårligste eksportbetingelser av alle næringer, bedre eksportbetingelser. Hvis man sørger for at de hender som bør være i arbeid i nærheten av ressursene, som treffsikkert nok representanten Arnesen var inne på, kan få bearbeidet fisken og de ressursene som marin sektor leverer, ville vi gi disse kystsamfunnene noe mer å fare med og en bedre og tryggere fremtid.

Jeg tror også at når vi nå har fått lansert Innovasjon Norge, det innovasjons-«kick-off»-et som ble presentert forleden dag, vil vi når det gjelder forskning og utvikling, kunne få et økt fokus på den nordlige landsdelen, på marin sektor og på kystsamfunnene, og derigjennom bli i stand til å øve et økt trykk og å få en økt satsing på dette området.

Til slutt: Må man levere all denne bekymringen på vegne av disse samfunnene? Jeg tror vi skal slutte med det, for det er i hvert fall ikke noe bidrag til å stoppe verken fraflytting eller nedlegging av arbeidsplasser. En må prøve å mane til å skape optimisme, og det tror jeg Fiske-ridepartementet vil bli i stand til å gjøre gjennom den kommende stortingsmelding.

Inge Ryan (SV): Jeg synes det blir en litt akademisk diskusjon, dette om hvorledes en skal presentere disse utfordringene for Stortinget. Jeg tror, i likhet med talere før meg, at dette har vært presentert nok. Det har vært skrevet både opp og ned og fram og tilbake om dette, og hvordan man skal få det presentert, er egentlig underordnet for meg. Spørsmålet er om vi klarer å ta tak i de utfordringene som er reelle. Vi vet jo at vi nå snart får en rapport fra distriktskommisjonen, som igjen vil komme i en stortingsmelding. Jeg har ingenting imot at vi får en egen melding i forhold til denne saken, men meldingene i seg sjøl er ikke det interessante. Det interessante er om vi tar tak i de store utfordringene. Jeg vil gjerne peke på to av dem.

Det det for det første handler om, er: Skal kystsamfunnene få råderett over egne naturressurser? Det er egentlig hovedspørsmålet. I dag ser vi at en rekke kystsamfunn opplever at fiskeressursene, som er det basale for dem, disponeres av andre, og at man ikke engang lander fisken i de fiskeværene som kan ta imot den – av ulike årsaker. Man har ikke lenger råderett over og muligheter til å utnytte den fantastiske naturressursen som ligger rett utenfor kommunegrensene.

Det andre som jeg vil peke på i denne forbindelsen, er oppdrettsnæringa, som er den nye næringa. Oppdrett har på en måte mange sett på som en gyllen mulighet til å få en ny vekst langs kysten. Mitt parti har vært noe skeptisk til tempoet i oppdrettsnæringa, fordi det har noen miljøkonsekvenser, men vi er naturligvis positive til at man har en begrenset oppdrett.

Men hva er det som skjer innenfor oppdrettsnæringa? Jo, det er at de kystsamfunnene som har satsset på dette med massevis av planlegging og lagt ned en god del penger sjøl, opplever at de arbeidsplassene som var lovet, og som kom i gang i starten, plutselig er borte, fordi det også der skjer omstruktureringer som gjør at slaktingen og videreforedlingen havner helt andre plasser enn der man er. La meg ta et eksempel fra mitt eget fylke, fra Leika, som har oppdrettsanlegg rundt hele øya og stor optimisme med hensyn til at man nå skulle få stor aktivitet i den lille kystkommunen med ca. 700 innbyggere. Etter kort tid har man belagt hele havets utmark, og samtlige arbeidsplasser er nesten helt forsvunnet. Man har altså igjen mistet kontrollen over egen naturressurs, og det fører til at man kommer opp i utrolig store problemer. Så kan man si at man kan sette inn ulike tiltak, men da blir det fort kunstige tiltak og ikke naturlige fortrinn man velger å satse på. Jeg synes at den store utfordringen er at vi blir nødt til å gi kystsamfunnene naturressursene tilbake. Derfor synes jeg det blir feil at staten, når man nå legger ut nye oppdrettskonsesjoner, skal ha 5 mill. kr av dem

som får konsesjonene. Det burde naturligvis ha gått til kommunene. Derfor blir det feil at de som har gamle konsesjoner, ikke betaler noe til kommunene når de faktisk flytter arbeidsplassene derfra. Det burde ha vært en arealavgift eller en konsesjonsavgift som gjorde at man hvert eneste år måtte betale inn et beløp til disse kystkommunene, slik at de kunne bruke de pengene de fikk inn, til annen type næringsutvikling som erstatning for at de har mistet denne typen arbeidsplasser.

Det jeg prøver å si, er at det viktigste vi kan gjøre, er å ta noen klare grep som gjør at disse kystsamfunnene får tilbake råderetten over og verdiskapinga av egne naturressurser. Da tror jeg faktisk de klarer seg sjøl. Vi har eksempler på at det er gjort. Jeg vil f.eks. nevne Lovund i Nordland. Der har man utnyttet den fordelene, og faktisk lyktes med å snu en negativ befolkningsutvikling til en positiv utvikling. Og Lovund ligger så langt ut i Utkant-Norge som man overhodet kan komme – det er nesten to timer med båt fra Sandnessjøen, og langt, langt ut i havet.

Så har vi et annet område som jeg synes vi er nødt til å diskutere videre, og det er om vi vil noe med norsk distriktpolitikk og norsk virkemiddelbruk. Der synes jeg også Stortinget har vært preget av et overskudd på ord og et underskudd på handling gjennom mange år. Og det gjelder ikke bare denne regjeringa, men også når Arbeiderpartiet har sittet ved roret. Jeg tror at når vi skal diskutere Norges nye distriktpolitikk om ca. et års tid, er vi nødt til å være litt mer ærlige, og vi er nødt til å være litt mer direkte. Vi må slutte med å gå rundt grøten, og heller gå direkte på hva det er som skal til for at vi skal klare å opprettholde bosettinga i hele Distrikts-Norge, som da også innbefatter Kyst-Norge. Der tror jeg vi har vært altfor lite villige til å ta i bruk virkemidler som har monnet. Vi har på en måte snakket i fine ord og vendinger, men vi har ikke vært villige til å ta de nødvendige grepene. Men den diskusjonen kommer vi tilbake til. Jeg ser fram til de diskusjonene, debattene og voteringene som kommer her i Stortinget både når det gjelder distriktskommisjonen og de meldingene som kommer etter det, og også det som kommer i forhold til denne konkrete saken om kystsamfunnene.

Rigmor Andersen Eide (KrF): Kysten vår besitter verdier og ressurser som står for et betydelig uforløst verdiskapingspotensial i framtiden. Samtidig ser vi at flere kystsamfunn opplever en vanskelig situasjon, med utfordringer i forhold til arbeidsplasser, næringsutvikling og bosetting.

Når vi snakker om en helhetlig kystpolitikk og kystsamfunnenes utfordringer, får jeg raskt assosiasjoner til tirsdagens inspirerende seminar med Innovasjon Norge. Jeg håper at den optimismen som kom fram, vil følge fylkesordførerne og alle andre deltakere oppover langs hele kysten vår. Utfordringene som kysten står overfor, omfatter, som vi har hørt tidligere i dag, mange politikkområder på én og samme tid: fiskeri, havbruk, landbruk, skipsfart, samferdsel osv. Hvordan skal vi få økt verdiskaping ut av dette? Verdiane og ressursene ligger der, men hvordan skal vi klare å være gode på det vi har tradi-

(Andersen Eide)

sjon for langs kysten vår, og hvordan skal vi tenke nytt og utvikle nye produkter og tjenester i et marked som er så globalt? Hvordan skal vi skape de verdiene vi har behov for å fordele? Det er mange spørsmål, og den meldingen som skal legges fram, tror jeg vil gi oss mange viktige svar.

Utfordringene i dag, og ikke minst i framtiden, er store i forhold til den kommende eldrebølgen, økt globalisert konkurranse, teknologisk utvikling og den regionale utvikling. Det å få til samspill på tvers og mellom aktører er uvurderlig for å få til en økt verdiskaping.

Samtidig ser vi at vi er nødt til å ha et videre syn på hvordan vi forholder oss til marked og konkurranse. Vi må våge å tenke større og videre både når det gjelder utfordringer og muligheter. Vi må lære oss å se nye muligheter og våge å legge mindre vekt på tradisjonell tenkning. Distriktskommisjonen vil ha en total gjennomgang av distriktenes problemer og aktuelle satsingstiltak. Vi ser også fram til hva som kommer fram der.

Samtidig er jeg opptatt av at vi må tilpasse oss en virkelighet med globalisering, se den betydning det har for oss, og se hvordan vi i denne nye situasjonen kan bidra til bosetting og arbeidsplasser i distriktene. Vi er opptatt av at det skal være likeverdige muligheter for dem som bor i distriktene. Da er man avhengig av at myndighetene legger til rette for lønnsomme og trygge arbeidsplasser. Har vi ikke det som et utgangspunkt, vil det heller ikke være noe grunnlag for å bo langs kysten vår. Hvem skal da kunne utløse verdiskapingspotensialet i kommende generasjoner? Myndighetene må fokusere på rammebetingelser for næringslivet, samtidig som vi må legge til rette for at folk med kompetanse og utdanning ønsker å bo i dette landet, ønsker å bosette seg langs kysten vår.

Når det gjelder forskning, utvikling og kommersialisering av produkter, er jeg helt enig i det som næringsminister Ansgar Gabrielsen hevder, at vi må få en økt kommersialisering av forskningen vår. Det gjelder ikke minst de næringene vi her er opptatt av.

I tillegg til alt det spennende og interessante som skjer i forhold til Innovasjon Norge, synes jeg de utfordringene vår langstrakte kyst kan skilte med, tilsier at det både er rett og rimelig å konkretisere og synliggjøre ikke bare rammevilkårene for fiskeriene, men også de marine næringenes betydning og utviklingspotensial.

Jeg ser fram til en interessant og viktig stortingsmelding og den debatt vi får i forbindelse med den. En treffsikker melding om viktige distriktpolitiske områder og utfordringene til kystsamfunnene våre er viktig. Jeg ser fram til den meldingen.

Odd Roger Enoksen (Sp): Det er positivt at vi får en stortingsmelding om situasjonen på kysten, og det er særdeles positivt at Arbeiderpartiet har tatt initiativ til dette.

Men jeg må si det er grunn til å la seg overraske over at bl.a. representanten Arnesen er forundret over den utviklingen man har sett langs kysten de siste ti årene. Dette er et resultat av økonomiske drivkrefter sammen med en politikk som har vært ført i dette huset, og Arbeider-

partiet har vært en drivkraft i forhold til den sentraliseringspolitikken som har vært ført. Man har fra Arbeiderpartiets side faktisk på hele 1990-tallet i sak etter sak stått sammen med høyresiden i en omlegging av norsk politikk på viktige områder, enten vi snakker om helsepolitikk, om telepolitikk, eller om petroleumspolitik. Det har skjedd en omlegging av landbrukspolitikken, og det har skjedd viktige endringer innenfor kommuneøkonomien. Det har skjedd en reduksjon i distriktpolitiske virkemidler, samtidig som en stadig større andel av statens midler er blitt brukt i Oslo-området, ikke minst til samferdsel, noe som har bidratt sterkt til en sentralisering og en forverring av næringsutvikling og bosetting i Distrikts-Norge. Dette har altså Arbeiderpartiet vært et førende parti for både på 1980-tallet og 1990-tallet, gjennom skiftende regjeringer og vekslende politiske flertall. Så det er faktisk større grunn til å ta selvkritikk enn til å la seg forundre over utviklingen. Men i det som er lagt fram fra Arbeiderpartiets side, ligger det en smule selvkritikk.

Det er i alle fall positivt at dette initiativet er tatt, og at vi nå får en slik melding, som nødvendigvis må omfatte svært mange elementer, ikke bare fiskerinæringens vilkår. Men når nå stortingsflertallet – i motsetning til komiteflertallet – ønsker å avgrense denne næringen spesielt til marin sektor og til fiskerinæringen, krever det i enda større grad at man setter i fokus de utfordringer som den næringen står overfor. Jeg vil be spesielt om at nettopp de forhold som Inge Ryan berørte i sitt innlegg, blir vektlagt.

De eierkonstellasjoner og den eierkonsentrasjon som vi har sett innenfor oppdrettsnæringen, er etter min oppfatning en viktig årsak til at vi har fått en situasjon hvor dette ressursgrunnlaget forsvinner ut av bygdene. Vi vet av erfaring og fra de tall som blir framlagt, at de økonomiske resultatene er langt bedre i de små og mellomstore bedriftene innenfor oppdrettsnæringen, enn de er i de store, ikke bare på grunn av at de har så stor gjeld som det de store selskapene har, men også fordi man setter drift mer i fokus enn det man er i stand til i de store selskapene med et passivt eierskap.

Dette er momenter som det i aller høyeste grad bør fokuseres på i en slik melding. Man må med alvor se på hvordan man kan organisere eierskapet, og hvordan man kan ta tilbake det lokale eierskapet i oppdrettsnæringen, for på den måten å sikre verdiskaping med en lokal forankring og ikke minst en sunn bedriftsøkonomisk utvikling innenfor denne næringen hvor man ikke tror at man i framtiden kan vokse seg stor gjennom lånt fremmedkapital, og hvor man setter seg i situasjonen som vi ser flere av de store oppdrettsselskapene nå er kommet i.

Steinar Bastesen (Kp): Vi diskuterer i dag en melding som Regjeringen skal legge fram om fiskeriene og de marine næringers betydning. Hvis vi ikke hadde hatt fiskeriene, noe jeg var inne på i mitt innlegg i den forrige saken, hadde vi heller ikke hatt folk i distriktene, og spesielt ikke i kystområdene i Nord-Norge. Jeg er jo litt forbauset over at den sittende regjering ikke har forstått det.

Jeg håper den meldingen som blir lagt på bordet, vil inneholde litt om det. Men jeg er enig med Bendiks H. Arnesen, som sa at den meldingen burde være betydelig bredere enn det som vi har på bordet i dag.

Hvis vi ikke hadde hatt fiskerinæringen, hadde vi heller ikke hatt noen sysselsetting. Men spørsmålet er: Hvem skal eie naturressursene? Stortinget har sagt at de skal være til det beste for folket. Men det har ikke Regjeringen lagt opp til. Det er en privatisering som er på gang. Det er privatisering av fiskeressursene. Det er privatisering av kysten. Det er privatisering av havet. Det er en privatisering av mineralene. Er det virkelig det vi vil? Men det er velgerne som bestemmer. Hvert fjerde år bestemmer de om det skal privatiseres, eller om det er folket som skal eie naturressursene.

Hvis vi ikke hadde hatt fiskerinæringen, hadde vi aldri hatt noen sysselsetting i Distrikts-Norge: Vi hadde ikke hatt skoler, vi hadde ikke hatt lærere, vi hadde ikke hatt kommuner, vi hadde ikke hatt frisører, vi hadde ikke hatt noen samferdsel, vi hadde ikke hatt noen transport, vi hadde ikke hatt kommunikasjon, vi hadde ikke hatt redningstjeneste, vi hadde ikke hatt verken bruksvakt eller forsvar, vi hadde heller ikke hatt noen forurensningsberedskap, og vi hadde ikke hatt politi til å passe på faunaen vår. Det er jo hele systemet det dreier seg om. Jeg synes det er godt gjort at en melding ikke skal omfatte alt dette, for det er nemlig av betydning for sysselsettingen og hele Distrikts-Norge.

Uten gode distrikter får vi ikke velfungerende byer. Byene er blitt til for at folk trengte et sted for handel, for å bytte varene sine. Det var derfor byene kom. Uten at vi har distrikter som produserer råvarer, har ikke byene noen produksjon å drive med heller. Vi trenger begge deler. Vi trenger både distriktene og byene. Uten distrikter får vi heller ikke byer! Hvis vi – jeg må dessverre trekke EU-debatten litt inn i bildet – blir en utkant i Europa, er det bare et tidsspørsmål før Norge blir nedlagt. Men de aksjonærene som kan høste av naturressursene, de blir ikke små. Det blir noen få båter, og de kan ta opp hele fiskekvoten. Er det det vi vil, slik som vi nå avfolker kysten og avfolker distriktene? Er det virkelig det vi vil?

Det er vi stortingsrepresentanter som til vanlig bestemmer dette her i denne sal. Men på slutten er det velgerne som bestemmer, hvert fjerde år. Men vi kan gi noen signaler til våre velgere, og det vil vi gjøre ved behandlingen av den stortingsmeldingen.

Etter hvert kommer vi til behandlingen av en maritim melding, men jeg må foregripe begivenheten lite grann. Uten mannskap får vi ikke offiserer. Til alle tider har det vært slik at for å få offiserer på handelsfartøyer og fiskebåter må vi ha mannskap. Vi må ha ungdom, ellers får vi ikke offiserer. Vil vi virkelig ha utlendinger til å bekle de stillingene? Det er jo stort sett utlendinger som er mannskap på våre båter i utenriksfart. Om noen år er det kanskje utlendinger som er mannskap på fiskebåtene også. Kan representantene se det for seg?

Eirin Falde hadde her overtatt presidentplassen.

Reidar Sandal (A): Vi er i ein nokså paradoksal situasjon: Mange kystsamfunn slit tungt fordi det er mangel på arbeid og kapital. På same tid har kystsamfunna eit stort potensial. Det er faktisk langs kysten vår vi finn dei mest slagkraftige næringsmiljøa våre.

Det er stilt overfor dette paradokset at Arbeidarpartiet meiner det straks må utarbeidast ein heilskapleg kystpolitikk, der ein nøye analyserer dei utfordringane som kystsamfunna står overfor, og fremjar forslag om tiltak som kan føre til positive endringar. På den måten kan vi leggje grunnlaget for at kysten blir drivkrafta i den nasjonale verdiskapinga. Det er ein sjanse vi definitivt ikkje må spele frå oss.

Mange kystsamfunn slit tungt for tida. Nedgang i folketalet har prega mange kommunar og lokalsamfunn. Sterkast ser vi dette i kystsamfunn i Finnmark, der åtte av kommunane har ein nedgang i folketalet på 25 pst. eller meir dei siste 20 åra. Det er ei dramatisk utvikling. Men vi ser liknande utfordringar i kystsamfunn også på Vestlandet. I den dynamiske fiskerikommunen Vågsøy har det også vore nedgang i folketalet dei siste 20 åra.

Ny teknologi gir nye produksjonsvilkår. Behovet for kompetanse aukar, og avstandar spelar ei mindre rolle enn før. Det som i tidlegare tider var naturlege lokaliseringsføremoner for distrikta, er det ikkje lenger. Høgare utdanningsnivå og endringar i familiemønstret stiller òg nye krav til kvar ein arbeider og bur. Distrikta må kunne tilby interessante arbeidsplassar der både kvinner og menn får brukt kunnskap og kreativitet. Desse faktiske forholda er svært utfordrande for mange kystsamfunn. Dersom nedbygginga ikkje skal ta overhand, må dei områda langs kysten vår som er hardest ramma, få stimulans til å utnytte det potensialet som finst.

I mange lokalsamfunn er det alvorleg svikt for fiskeria og fiskeindustrien. Det kan kome av periodisk mangel på ressursar, manglande evne til å vidareforedle produkta eller manglande kapitaltilgang for reiarlag og fiskeforedlingsbedrifter. Den private kapitalen rømmer frå mange lokalsamfunn. Slike eksempel finn vi mange stader, særleg i Nord-Noreg.

Andre stader er det verkstad- og leverandørindustrien som vaklar. Etterspurnaden etter f.eks. spesialiserte skip er for tida svært låg. Det rammar spesielt kystkommunar på Vestlandet. I Flora, f.eks., blir stadig fleire arbeidstakarar kasta ut i passivitet.

Arbeidarpartiet har som mål å halde oppe hovudtrekka i busetnadsmønstret og skape likeverdige levekår i alle delar av landet vårt. Den største utfordringa i forhold til denne målsetjinga finn vi no langs kysten.

Grunnlaget for utviklinga i kystsamfunna må styrkjast. Det må først og fremst skje gjennom berekraftig bruk av naturressursane, ved å styrkje kompetansen og ved å inspirere til nyskaping og næringsutvikling. Dette må vere ein hovudstrategi.

Den andre sentrale tilnærminga vil vere å utvikle næringslivet der vi har spesiell kompetanse eller spesielle fortrinn. Langs kysten må vi derfor satse tungt innanfor marin sektor, maritim sektor, petroleumssektoren og reiselivssektoren. Andre verkeområde kan sjølvstyk også

spele ei rolle i enkelte distrikt, men søkjeljoset må rettast mot områda der ein har fortrinn.

Arbeidarpartiet må dessutan fokusere sterkt på dei områda som har særlege vanskar med sysselsetjinga, og der det er sterk nedgang i folketalet.

For Arbeidarpartiet gjeld det altså å ta kysten i bruk for å skape ny aktivitet og optimisme, og for å motverke dei negative utviklingstrekka. Det er på dette grunnlaget vi engasjerer oss for ein heilskapleg kystpolitikk.

Det er påfallande at regjeringspartia og Framstegspartiet avviser denne tilnærminga. Faktisk er det sensasjonelt. Når mange kystsamfunn slit med fråflytting, mangel på arbeid og manglande kapital, må styresmaktene bruke alle verkemiddel som finst, for å hjelpe dei ut av uføret. Då er det ikkje tilfredsstillande å avgrense arbeidet til å vurdere rammevilkåra for fiskeria og dei maritime næringane, slik regjeringspartia og Framstegspartiet foreslår. Det er eit negativt signal til dei mange arbeidstakarane og bedriftsleiarane langs kysten vår som leitar etter nye moglegheiter. Det er ein altfor passiv næringspolitikk.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Aud Gaundal (A): Saksordføreren var i sitt innlegg veldig opptatt av helhetstenkning når det gjelder utfordringer i kystsamfunnene. Problemet er at han lander på å støtte et forslag som vil få flertall i salen i dag, fordi det på en måte kun tar for seg fisk.

Odd Roger Enoksen sier også at nåværende regjering ikke gjør jobben sin, og setter et lite spørsmålsteget ved om vi i Arbeiderpartiet gjorde jobben da vi satt i regjering. Det jeg tror vi skal stille oss spørsmål om, er: Har vi bygd opp departementsstrukturen slik at vi ikke er i stand til å se helheten? Skal vi på en måte erkjenne at det er et problem at vi bare ser sektor for sektor? Det kunne godt ha kommet til uttrykk i en melding, for det er jo en gang slik at vi behandler fisk, gjennom kommunalkomiteen behandler vi distriktsmeldinger, og vi behandler landbruket, men vi ser ikke etter helheten. Det er det som ikke er bra for oss.

Ta f.eks. landbruk. Det ble hevdet på en landbrukskonferanse i Bodø i forrige uke at det er 179 melkebruk igjen i Finnmark. Det er klart det er dramatisk, dramatisk fordi vi mente at vi hadde en kanaliseringpolitikk som sa at det mest intensive og arbeidsomme landbruket skulle være i distriktene, og så skulle korn o.l. produseres i sør. Vi må se helheten i det vi holder på med. Det er der jeg tror vi tar et dårlig grep med det flertallet gjør i salen i dag.

Som både representantene Sandal og Arnesen var inne på, er det viktig å se på turistnæringa. Jeg tror maritim turistnæring – vi kan kalle det det – er viktig. Den blir mer og mer viktig. Men den er ikke noe viktig hvis man bare skal se døde bygder og døde kystsamfunn langs kysten av Norge. Det er viktig å se dette som en stor næring også i framtida. Det får vi ikke fram med det forslaget som foreligger, ved å se på fisk.

Vi har råvarer. Hvordan vi leverer råvarer, er bekymringsfullt. Vi er råvareleverandører. Vi må ta et annet grep og si: Skal vi snakke om råvarene? Hvordan skal vi selv kunne foredle dem, slik at vi ikke må sende dem ut av landet? Det kunne ha vært en del av en helhetlig tenkning, enten det gjelder landbruk, fisk, olje eller gass, osv. Derfor beklager jeg at vi har kommet i en situasjon der ingen vil se helheten og ingen vil si hvor vanskelig det er å se helheten – for det er det. Det må vi i Arbeiderpartiet også innrømme at det er. Men vi kunne i hvert fall ha tatt oss tid til å prøve.

Olaf Gjedrem (KrF): Grunnen til at eg ynskte eit tilleggsinnlegg på 3 minutt, er dei til dels urettferdige og overdrivne angrepa som blir sette fram frå Arbeidarpartiet i diskusjonen her i dag. Ein gjev inntrykk av at regjeringspartia i lag med Framstegspartiet ikkje vil taka eit heilskapleg grep overfor situasjonen som kystsamfunna er i. Det tykkjer eg er ei fordreining av verkelegheita. Det som er tilfellet i dag, er at me har ein distriktskommisjon som arbeider for å sjå heilskapssituasjonen i distriktsamfunna og analysa han, slik at staten kan koma med ein del systematiske tiltak. Denne langsiktige delen får me respektera. Dette har det vore einigheit om i Stortinget, og dette skal me setja i gang. Så vil ein plutsleg ta dette ut av distriktskommisjonen og laga ei ny stortingsmelding, medan me har ein kommisjon som arbeider med desse spørsmåla. Etter mi vurdering er det ingen grunn til å snakka om ein sensasjon og til å beklaga at ein no vil ta eit djupdykk innan fiskeri og marine næringar og sjå kva dei kan gjera spesielt no i denne situasjonen for å lyfta kystsamfunna fram. Eg føler det som heilt naturleg, det som skjer i dag, og eg vil òg visa til den aksjonen som utgjer Innovasjon 2010, som blir sett i gang av ni statsrådar.

Så tek ein sikte på, gjennom ei eiga arbeidsgruppe, å setja i verk strakstiltak for å lyfta fram næringsutvikling i kystsamfunn og marine område. Det er svaret på det ein blir beden om frå Arbeidarpartiet her i dag. Og det er ingen grunn til å snakka om sensasjon, ettergjeving og passivitet. Det er berre tom retorikk. Eg føler meg tilfreds med det vedtaket som blir fatta her i dag, at ein ber om ei skikkeleg fagleg utgreiing om kva fiskeri og marine næringar kan bidra med for å lyfta desse viktige kystsamfunna fram.

Lodve Solholm (FrP): Eg skal kanskje ikkje forlenge debatten, men eg føler at det blir litt oppkonstruert når ein høyrer, spesielt frå Arbeidarpartiet si side, at vi andre ikkje er villige til å sjå på heilskapen når det gjeld kystutbygginga. Eg prøvde å få fram i mitt hovudinnlegg at det blir utarbeidd ei mengd meldingar på dei aller fleste sektorområda. Eg sa også i mitt innlegg at når statsråden skal utarbeide denne meldinga, ville vi be han om å sjå litt til dei andre meldingane for å dra opp ein heilskap.

Det vi må vere klar over, er at fiskeri og dei marine næringane er berejvelken for at Kyst-Noreg skal kunne eksistere og halde fram i ei god utvikling. Dersom vi ik-

kje ser på det spesifikt, hjelper det ikkje verken med det eine eller det andre. Dersom ikkje desse næringane får rammevilkår som gjer at dei er levedyktige, og at vi kan hauste berekraftig av ressursane, hjelper det lite med landbruk, servicenæringar, turisme osv. Det er det viktig å sjå. Difor trur eg det er viktig å ha den tilliten til Regjeringa og departementa at når dei lagar denne stortingsmeldinga, vil dei skjegle til kva dei andre meldingane har av tiltak for det som gjeld korleis vi skal vidareutvikle Kyst-Noreg og kystsamfunna, og så ta tak i desse samfunna som kanskje har størst problem no.

Men – som eg òg sa i mitt innlegg – vi skal vere klar over at det er enkelte kystsamfunn som susar av garde, der det ikkje er behov for at vi politikarar blandar oss inn, fordi dei klarar seg sjølve. Næringane klarar seg sjølve, og politikarane i lokalsamfunnet klarar dette utmerkt godt sjølve, utan et vi blandar oss bort i det.

Vi må hjelpe til der det går litt i stå no, men hovudbelegget for å få dette til er fiskeri og dei marine næringane. Går vi djupt inn i dei, ser dei litt frå utsida og tar dei andre næringane inn i dette biletet, vil vi kunne få ei god stortingsmelding, og vi vil kunne få ei god innstilling frå Stortinget når vi skal behandle den om ikkje så altfor lenge.

Statsråd Per-Kristian Foss: Bare la meg generelt bemerke at det også for kystnæringen er de generelle rammebetingelsene som er avgjørende. Mange av våre beste eksportnæringar, som holder til langs kysten, ser nå atskillig lysere på situasjonen både hva gjelder inntjening og avsetning – det henger jo til en viss grad sammen – enn hva de gjorde for ett år siden.

La meg også peke på, som det står i innstillingen, at kystpolitikk selvfølgelig omfatter mye mer enn fiskeripolitikk. Vi ser det imidlertid ikke som hensiktsmessig fra Regjeringens side å legge frem en altomfattende melding om kystpolitikk og kystsamfunnenes utfordringer når en slik bred drøftelse er dekket av de redegjørelser som tidligere er gitt i distrikts- og regionalpolitikken, og den kommisjonen som nå arbeider med samme tema, vil føre til at Stortinget får en sak senere. I tillegg har Regjeringen varslet overfor Stortinget – til dels er det også krav som er stilt til Stortinget – meldinger på vide sektorområder som skipsfart, olje og gass og samferdsel.

Nasjonal transportplan er ingen sektorplan. Etter Stortingets drøftelse skal nettopp Nasjonal transportplan nå omfatte alle deler av samferdselsnæringene og se disse i sammenheng. Det er jo områder som også er viktige for kystsamfunnenes næringsgrunnlag. Derfor ser vi det som mest hensiktsmessig at en ny melding konsentreres om rammevilkårene for fiskeriene og de øvrige marine næringene, med fokusering på hvilke utviklingspotensial disse har som grunnlag for verdiskapning og lønnsom næringsvirksomhet. På det tidspunktet denne meldingen kommer til Stortinget, vil jo Stortinget også ha drøftet bl.a. skipsfartspolitikken, og – som det ble sagt av en tidligere taler – vil det være naturlig å skjele til den innstillingen og legge vesentlig vekt på det som der er sagt,

som basis for den meldingen som skal omfatte rammevilkårene for fiskeriene og de øvrige marine næringene.

Bendiks H. Arnesen (A): Jeg innser vel at man ikke kommer dit man ønsker, med dette forslaget.

Nå er det slik at vi har mange viktige næringer på kysten som burde være framtidsnæringer. Ingen er vel heller uenig i at disse næringene og virksomhetene skal være lønnsomme. Men det kan være grunn til å spørre, spesielt når finansministeren fungerer som fiskeriminister, om f.eks. fiskeripolitikken kun skal baseres på bedriftsøkonomiske vilkår uten at det tas hensyn til de samfunnsmessige og samfunnsøkonomiske virkningene? Hva betyr det at vi i fiskeriene må få mer butikk og mindre politikk, slik det har vært uttalt fra fiskeriministerens side? Mener statsråden at en fiskeripolitikk som bare fokuserer på bedriftsøkonomi, er den beste for kystsamfunnene våre? Dette er en hovedkjerne i helheten.

Statsråd Per-Kristian Foss: Dette vil det bli rikelig anledning til å drøfte i forbindelse med den meldingen som nå skal konsentrere seg om fiskerinæringen.

Generelt vil jeg si at fiskerinæringen har vært igjen en positiv utvikling, fra en støttenæring til en næring som står på egne ben og er en av våre viktigste eksportnæringer. Det er slik at de næringer som er bedriftsøkonomisk lønnsomme, også gir det beste bidrag til samfunnsøkonomisk lønnsomhet. Men, som jeg sa, dette vil man få bedre anledning til å drøfte i forbindelse med en stortingsmelding som konsentrerer seg om dette, og ikke samtidig omfatter bl.a. landbruk, skipsfart, samferdsel, olje, gass, reiseliv, mineralutvinning, offentlig tjenesteyting, offentlig forvaltning og struktur, landskapsvern og industri – som det står i merknadene i innstillingen. En slik altomfattende melding tror jeg ville få fokus bort fra den problemstillingen som representanten Arnesen nå var inne på.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, se side 1873)

S a k n r . 6

Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 115/2003 av 26. september 2003 om innlemming i EØS-avtala av direktivet om forsikringsmekling (Innst. S. nr. 112 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 35 (2003-2004))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 1873)

S a k n r . 7

Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en overenskomst mellom Norge og Folkerepublikken Kinas spesielle administrasjonsområde Hong Kong til unngåelse av dobbeltbeskatning med hensyn til skatter

av inntekt og formue fra skipsfart, undertegnet i Hong Kong den 16. oktober 2003 (Innst. S. nr. 105 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 37 (2003-2004))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se nedenfor)

J ø r g e n K o s m o gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Da er vi klare til å votere over sakene på dagens kart.

I sak nr. 1 og sak nr. 2 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har Øystein Hedstrøm satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til innføring av et midlertidig unntak i regelverket om offentlige anskaffelser, som gjør det mulig for offentlige oppdragsgivere å inngå avtaler med ideelle organisasjoner uten å iverksette en tradisjonell anbudskonkurranse. Ordningen skal gjelde som en prøveordning for 2 år, som deretter evalueres.»

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:11 (2003-2004) – forslag fra stortingsrepresentantene Kristin Halvorsen, Karin Andersen, Olav Gunnar Ballo og Sigbjørn Molvik om å gi kommuner anledning til å inngå kontrakter med frivillige organisasjoner, som Røde Kors og Frelsesarmeen, om helse- og sosialtjenester uten anbudsutsettelse – vedlegges protokollen.

Votering :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet bifaltes innstillingen med 82 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.32.54)

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 17 (2003-2004) – om gjennomføring av råfiskloven og fiskeeksportloven i 2001 og 2002 – vert å leggje ved møteboka.

Votering :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten har Lodve Solholm satt fram et forslag på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringa leggje fram ei stortingsmelding om rammevilkåra for fiskeria og dei marine næringane si betydning og utviklingspotensiale når det gjeld auka verdiskaping og busetnad langs kysten.»

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget ber Regjeringa om å legge fram ei stortingsmelding om ein heilskapleg kystpolitikk og kystsamfunna sine utfordringar.

Votering :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti bifaltes forslaget med 54 mot 45 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 13.34.00)

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS- komiteens beslutning nr. 115/2003 av 26. september 2003 om innlemming i EØS-avtalen av direktivet om forsikringsmekling.

Votering :

Komiteens innstilling bifaltes mot 1 stemme.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i at Norge setter i kraft en overenskomst mellom Norge og Folkerepublikken Kinas spesielle administrasjonsområde Hong Kong til unngåelse av dobbeltbeskatning med hensyn til skatter av inntekt og formue fra skipsfart, undertegnet i Hong Kong den 16. oktober 2003.

Votering :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

S a k n r . 8

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet, selv om presidenten hadde trodd det skulle ta lengre tid. Det takker vi næringskomiteen for – det kan jo være godt å rette en takk til dem for en gangs skyld!

Møtet hevet kl. 13.35.
